

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul de lege cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul de lege cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor a fost elaborat de către Ministerul Justiției.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Elaborarea proiectului de act normativ derivă din obiectivele prevăzute în <i>Foaia de parcurs</i> privind „Statul de drept” (blocul tematic III „Drepturile fundamentale”, acțiunea 12.3, Capitolul 23), aprobată prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 275/2025</i>, precum și în <i>Programul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029</i> (capitolul 23, acțiunea 17), aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 306/2025</i>¹. Totodată, necesitatea îmbunătățirii mecanismului compensator pentru victimele infracțiunilor derivă și din acțiunea 2.1.1 din <i>Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025</i>, aprobată prin <i>Legea nr. 211/2021</i>, cât și din obiectivul alinierii cadrului normativ național la recomandările formulate în raportul de evaluare GRETA din cadrul Rundei a IV-a de evaluare – „Măsurile de prevenire și identificare a vulnerabilităților la traficul de ființe umane” din 27.03.2025.²
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
Activitatea infracțională constituie un atentat grav asupra relațiilor sociale care stau la baza ordinii de drept și a funcționării normale a societății. Totodată, aceasta reprezintă un factor de prejudiciere directă a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor vătămate. Statele au o obligație primordială de a preveni criminalitatea, întrucât aceasta afectează în mod direct viața, sănătatea și siguranța cetățenilor. La fel de importantă este și responsabilitatea statului de a acorda sprijin adecvat și eficient victimelor infracțiunilor – persoane care, în urma unor circumstanțe nefericite și neimputabile, au devenit ținta unor acțiuni criminale. În acest sens, victimele trebuie tratate cu respect, demnitate, empatie și profesionalism de către toate instituțiile implicate. Preocuparea pentru reducerea, până la excludere, a consecințelor negative asupra victimelor infracțiunilor – fie că sunt persoane individuale, fie membri ai familiilor acestora – se regăsește tot mai frecvent în politicile și strategiile internaționale. De altfel, Republica Moldova se numără printre statele care manifestă o preocupare constantă pentru protejarea și sprijinirea victimelor

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152627&lang=ro#

² <https://rm.coe.int/greta-evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe/1680b613f3>

infracțiunilor. În acest sens, în anul 2016 a fost adoptată *Legea nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor*. Sistemul național de asistență destinat victimelor și altor persoane îndreptățite este susținut de un ansamblu de acte normative complementare, orientate spre întărirea și extinderea măsurilor de protecție și suport.

Continuarea procesului de dezvoltare și perfecționare a legislației în acest domeniu este esențială, inclusiv în contextul respectării valorilor constituționale consacrate de art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (1) și art. 24 alin. (1) din *Constituția Republicii Moldova*. Aceste prevederi consacră principiile statului de drept și subliniază că demnitatea umană, drepturile și libertățile fundamentale, precum și justiția sunt valori supreme care trebuie garantate. Totodată, statul are obligația fundamentală de a respecta și proteja persoana umană, garantând fiecărui individ dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

Prin adoptarea *Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor*, statul și-a asumat angajamentul legal și instituțional de a sprijini victimele anumitor categorii de infracțiuni, oferindu-le o formă cuprinzătoare de protecție și asistență. Această lege recunoaște vulnerabilitatea specifică a victimelor și stabilește un mecanism național integrat de intervenție, axat pe asigurarea accesului la:

- ✓ *consiliere psihologică*, pentru gestionarea traumelor emoționale și recuperarea psiho-socială;

- ✓ *consiliere informațională*, privind drepturile victimei, procedurile judiciare și serviciile disponibile;

- ✓ *asistență juridică*, pentru garantarea accesului echitabil la justiție și apărarea intereselor victimei;

- ✓ *compensația financiară acordată de stat*, în cazul în care prejudiciul cauzat prin infracțiune nu a fost acoperit, parțial sau integral, de către făptuitor.

În acest mod, statul nu doar recunoaște suferința victimelor, ci și intervine în mod activ pentru a restabili echilibrul social și juridic afectat prin săvârșirea infracțiunii, în concordanță cu principiile solidarității sociale și protecției demnității umane.

Cu toate acestea, practica a demonstrat că mecanismul de acordare a compensației financiare victimelor infracțiunilor, deși bine intenționat, rămâne excesiv de rigid și birocratic, ceea ce limitează considerabil accesul real al victimelor la sprijinul oferit de stat. În special, se constată că actualul cadru normativ impune un set complex de condiții de eligibilitate, care descurajează persoanele aflate într-o situație vulnerabilă să solicite compensația.

Mai mult decât atât, procedura de solicitare a compensației implică prezentarea unui număr semnificativ de documente și acte justificative, unele dintre acestea având un caracter superfluu.

Aceste deficiențe au fost abordate și în Raportul de analiză a *Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor*, elaborată în cadrul proiectului

„Consolidarea sistemului de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”.³ Astfel, în cadrul prezentei analize s-a observat că mecanismul de acordare a compensațiilor în forma curentă poate fi descurajant datorită numărului mare de documente solicitate, care implică un efort substanțial din partea victimei.

În consecință, se impune o reformare a mecanismului actual, prin:

- ✓ simplificarea procedurilor de acces la compensație;
- ✓ eliminarea condițiilor excesiv de restrictive;
- ✓ reducerea numărului de acte obligatorii, precum și alte aspecte de îmbunătățire în scopul consolidării sprijinului acordat victimelor infracțiunilor, anterior emiterii unei hotărâri definitive și irevocabile.

În același timp, raportul de evaluare GRETA din cadrul Rundei a IV-a de evaluare – „Măsuri de prevenire și identificare a vulnerabilităților la traficul de ființe umane” din 27.03.2025⁴ evidențiază caracterul nefuncțional al mecanismului de compensare instituit prin *Legea nr. 137/2016*, determinat de aplicarea restrictivă a criteriilor de eligibilitate și de excluderea anumitor categorii de victime, precum victimele sclaviei, condițiilor similare sclaviei, muncii forțate.

De asemenea, fiind evidențiate unele neclarități privind aplicarea prevederilor referitoare la consimțământul victimei traficului de ființe umane.

Astfel, experții au recomandat revizuirea cadrului normativ pentru a facilita și garanta accesul la compensații, inclusiv prin extinderea criteriilor de eligibilitate, eliminarea restricțiilor nejustificate, repararea prejudiciului cauzat prin exploatarea prin muncă, inclusiv salariul neplătit și condițiile de muncă precare, în cazul victimelor traficului de ființe umane, sclaviei, condițiilor similare sclaviei, muncii forțate și traficului de copii, eliminarea costurilor administrative aferente executării hotărârilor judecătorești (a se vedea pct. 178-180 din raportul menționat).

Pe lângă aspectele menționate, analiza aplicării *Legii nr. 137/2016* a scos în evidență și alte deficiențe de ordin legislativ, care au un impact major asupra eficienței sprijinului oferit victimelor infracțiunilor.

Unul dintre aceste aspecte vizează necesitatea revizuirii noțiunii de „victimă” în sensul legii, astfel încât aceasta să corespundă standardelor internaționale, în special celor prevăzute de *Directiva 2012/29/UE* și de *Recomandarea CM(2023)2 a Comitetului de Miniștri al Consiliului European*. În forma sa actuală, definiția legală a victimei este mai restrictivă decât cea consacrată la nivel european, ceea ce duce, în practică, la excluderea anumitor persoane afectate de infracțiuni de la beneficiile prevăzute de lege. Mai mult decât atât, legea nu prevede în mod clar care este actul juridic prin care unei persoane i se atribuie statutul de victimă, fapt ce creează o incertitudine considerabilă în aplicarea normei. Această omisiune

³ <https://rm.coe.int/raport-de-analiza-a-legii-nr-137-cu-privire-la-reabilitarea-victimelor/1680b1c8e0>

⁴ <https://rm.coe.int/greta-evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe/1680b613f3>

pune în dificultate autoritățile competente – în special serviciile sociale, psihologii și alte structuri de suport – care, în lipsa unei recunoașteri oficiale sau formale a calității de victimă, ezită sau nu pot acorda asistența necesară.

Problema este agravată de faptul că nu toate victimele se adresează imediat organelor de urmărire penală, din motive precum frica, rușinea, trauma sau lipsa informației. În aceste cazuri, ele nu dispun de acte care să confirme statutul lor, ceea ce le împiedică să acceseze sprijinul oferit de stat în baza legii.

Prin urmare, este necesară, revizuirea definiției legale a „victimei infracțiunii”, în sens extins și conform cu standardele internaționale, reglementarea expresă a modului în care se recunoaște calitatea de victimă precum și asigurarea temporară la accesul servicii lor de sprijin, chiar și în lipsa unei plângeri penale. Aceste măsuri ar contribui semnificativ la eliminarea barierelor de acces, ar spori protecția victimelor în fazele vulnerabile imediat după victimizare.

Suplimentar, proiectul de lege reflectă angajamentele ferme asumate de Republica Moldova privind alinierea legislației naționale la acquis-ul Uniunii Europene, precum și consolidarea statului de drept și a valorilor europene, inclusiv drepturile fundamentale ale victimelor.

În acest context, proiectul va asigura și transpunerea următoarelor acte UE:

✓ **Directiva 2004/80/CE** a Consiliului din 29 aprilie 2004, privind despăgubirea victimelor infracționalității;

✓ **Decizia Comisiei 2006/337/CE** din 19 aprilie 2006, pentru stabilirea formularelor standard de transmitere a cererilor și deciziilor în temeiul Directivei 2004/80/CE;

✓ **Directiva 2012/29/UE** a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012, privind stabilirea unor norme minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor criminalității și înlocuirea Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

Prin urmare, prezentul proiect are ca scop consolidarea garanțiilor acordate victimelor infracțiunilor, îmbunătățirea mecanismului de compensare financiară din partea statului, precum și alinierea cadrului normativ național la acquis-ul Uniunii Europene.

Inițial a fost elaborat un proiect de lege pentru modificarea unor acte normative, având drept obiectiv îmbunătățirea mecanismului de acordare a compensației financiare de către stat victimelor infracțiunilor, precum și oferirea unor garanții procesuale victimelor infracțiunilor. Prima versiune a proiectului a fost lansată în consultări publice și poate fi accesată la acest [link](#).

În urma avizării, precum și a necesității alinierii la legislația Uniunii Europene, proiectul a fost modificat substanțial, fapt ce justifică expunerea în redacție nouă a Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

Obiectivul principal al proiectului constă în instituirea unui cadru normativ unitar privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, orientat spre asigurarea

accesului efectiv al acestora la informare, servicii de suport, măsuri de protecție, asistență juridică și, după caz, compensație financiară acordată de stat pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune.

Proiectul urmărește consolidarea mecanismului național de protecție și reabilitare a victimelor infracțiunilor prin reglementarea categoriilor de victime beneficiare, a subiecților competenți, a formelor de suport disponibile, a procedurii de evaluare individuală a necesităților victimei, precum și a mecanismului de acordare a compensației financiare, inclusiv în situații transfrontaliere. Totodată, proiectul asigură alinierea cadrului normativ național la acquis-ul Uniunii Europene în domeniul drepturilor, sprijinirii, protecției și despăgubirii victimelor criminalității.

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Problematica statutului victimei infracțiunii și a compensării prejudiciilor cauzate acestora prin fapte penale este în continuă evoluție în diverse jurisdicții. Deși în ultimii ani în Republica Moldova se atestă o abordare mult mai proactivă în favoarea victimelor infracțiunilor, totuși, cadrul normativ național atestă unele deficiențe care împiedică victimele să valorifice pe deplin dreptul la reabilitare și compensare financiară de către stat, fapt ce a impus o reflecție suplimentară asupra subiectului dat.

Suplimentar transpunerii *Directivei 2004/80/CE* și a dispozițiilor relevante ale *Directivei 2012/29/UE*, precum și punerii în aplicare a *Deciziei Comisiei 2006/337/CE* în cadrul noii legi cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, proiectul propune modificarea actelor normative prevăzute în anexa nr. 2. Intervențiile urmăresc asigurarea conformității cadrului normativ național cu acquis-ul Uniunii Europene, consolidarea garanțiilor procesuale ale victimelor și aplicarea efectivă a mecanismului de protecție, sprijin și reabilitare

Intervențiile vizează modificări în următoarele acte normative: Codul de procedură penală, Legea asistenței sociale nr. 547/2003, Codul de executare, Legea nr. 371/2006 privind asistența juridică internațională în materie penală, Legea nr. 123/2010 privind serviciile sociale, Legea nr. 198/2007 privind asistența juridică garantată de stat, precum și Legea finanțelor publice și responsabilități bugetar-fiscale nr. 181/2014.

Per ansamblu, proiectul noii legi cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, precum și intervențiile aduse unor acte normative prevăd următoarele modificări:

- **revizuirea noțiunilor de „victimă” și „membrii familiei”** pentru a include în mod expres și alte persoane afectate, conform standardelor internaționale;
- **reglementarea expresă a actelor prin care se conferă statutul de victimă**, pentru a permite accesul la servicii și măsuri de sprijin într-un cadru juridic clar și accesibil;

- **accesul temporar la servicii de sprijin**, prin acordarea posibilității de a accesa temporar servicii de consiliere/asistență psihologică, informațională și juridică, chiar și în lipsa unei plângeri penale sau a documentelor formale, pe baza unei declarații pe propria răspundere, pentru a răspunde nevoilor urgente;
- **sporirea garanțiilor procesuale ale victimelor**, pentru a asigura protecția acestora în toate etapele procesuale;
- **evaluarea individuală a victimelor**, în vederea stabilirii măsurilor necesare de sprijin;
- **referirea victimelor către servicii specializate**, asigurând accesul rapid și facil la serviciile de suport;
- **simplificarea procedurii de solicitare a compensației financiare**, prin eliminarea unor condiții și documente excesive;
- **flexibilizarea termenelor**, prin recalcularea termenului de 3 ani pentru solicitarea compensației în cazuri de imposibilitate obiectivă a victimei sau în situațiile în care acțiunea civilă este disjunctă și examinată separat, precum și în cazurile în care făptuitorul nu este identificat;
- **asigură condiții egale de sprijin** și pentru victimele persecutate de către structurile interne din regiunea transnistreană care se află în afara controlului efectiv al autorităților Republicii Moldova;
- **scutirea victimelor de la plata taxelor pentru actele executorului judecătoresc și spezele de executare**, în vederea eliminării poverii financiare suplimentare precum și alte aspecte de îmbunătățire a cadrului normativ;
- **reglementarea procedurii de acordare a compensației financiare în cazuri transfrontaliere**, atunci când plata se efectuează de către alt stat membru al Uniunii Europene.

În continuarea celor expus, vor fi relatate în mod detaliat elementele de noutate propuse prin prezentul proiect de lege .

Dreptul victimei/părții vătămate la interpret și la traducerea actelor, precum și reglementarea renunțării la informarea privind hotărârile adoptate

(art. 16, art. 58 alin. (6¹) și art. 60 alin. (1³) din CPP anexa nr. 2)

Potrivit modificărilor propuse la **Codul de procedură penală (CPP)**, se asigură sporirea garanțiilor procesuale ale victimelor pe parcursul procesului penal. Astfel, prin modificările propuse la articolul 16 din CPP, victima infracțiunii va beneficia de traducerea actelor în limba pe care o cunoaște, asigurându-se astfel accesul efectiv la informațiile relevante și posibilitatea de a-și exercita drepturile procesuale în mod corespunzător. Această prevedere este în deplină concordanță cu art. 3 din **Directiva 2012/29/UE**, conform căruia *statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru a asista victimele astfel încât acestea să înțeleagă și să se facă înțelese de la primul contact și pe parcursul*

oricărei interacțiuni ulterioare cu autoritățile competente în cadrul procedurilor penale, inclusiv atunci când informațiile sunt furnizate de respectivele autorități.

De asemenea, modificarea articolului 58 alin. (6¹) cât și propunerile de la art. 60 alin. (1³) din CPP, clarifică dreptul victimei și a părții vătămate de a renunța primirea informațiilor privind hotărârile adoptate care se referă la drepturile și interesele lor, fără a afecta posibilitatea exercitării drepturilor procesuale, inclusiv dreptul de a contesta hotărârile sau de a participa la desfășurarea procesului penal.

Victima și partea vătămată poate oricând reveni asupra acestei renunțări, prin cerere scrisă, asigurându-se astfel reluarea informării în condițiile legii. Aceste modificări au ca scop protejarea autonomiei victimei în ceea ce privește informarea, în conformitate cu art. 6 (4) din **Directiva 2012/29/UE**, privind garantarea posibilității de a decide dacă și când dorește să primească informații legate de drepturile și interesele sale, autoritățile fiind obligate să respecte această opțiune și să o ia în considerare.

Dreptul victimei sau părții vătămate de a fi audiată de o persoană de același sex

(art. 58 alin. (4) pct. 6¹) și art. 60 alin. (1³) pct. 4¹) din CPP anexa nr.2)

Reglementarea dreptului victimei/părții vătămate de a fi audiată de o persoană de același sex urmărește protecția integrității psihice și emoționale a acesteia, prevenind traumatizarea suplimentară, în special în cazurile infracțiunilor sexuale sau cu impact emoțional deosebit. Dreptul de a fi audiată de o persoană de același sex contribuie la crearea unui mediu sigur, sprijină cooperarea victimei și asigură obținerea declarațiilor fără revictimizări. Această măsură este în conformitate cu art. 23 (2) lit. d) și art. 22 din **Directiva 2012/29/UE**, care prevede că statele membre trebuie să ia măsuri adecvate pentru protecția victimelor și prevenirea traumatizării suplimentare în interacțiunile cu autoritățile competente.

Excepții de la exercitarea acestui drept apar în situațiile în care audierea de către o persoană de același sex ar afecta buna desfășurare a procesului penal, cum ar fi urgența procedurii sau lipsa personalului disponibil de același sex. De asemenea, în cazurile în care nu sunt procurori sau ofițeri de urmărire penală de același sex, sau incompatibilitatea acestora, audierea poate fi efectuată de personalul disponibil, asigurându-se totodată sprijinul psihologic corespunzător victimei.

Astfel, reglementarea acestui drept asigură un echilibru între protecția victimei și eficiența procedurii penale, garantând respectarea demnității și a drepturilor procesuale ale acesteia fără a împiedica desfășurarea normală a procesului.

Necesitatea informării victimei/părții vătămate cu privire la eliberarea sau evadarea autorului infracțiunii

(art. 58 alin. (4) pct. 7) și art. 60 alin. (1²) pct. 6) din CPP,

Modificările propuse la art. 58 alin. (4) pct.7) și art. 60 alin. (1²) pct. 6) din CPP, privind dreptul victimei/părții vătămate de a fi informată, la cerere și fără întârzieri nejustificate, despre eliberarea ori evadarea din detenție a persoanei reținute, arestate sau condamnate, precum și despre măsurile de protecție necesare, răspunde necesității sporirii nivelului de siguranță a victimelor și prevenirii riscului de revictimizare. Această reglementare este necesară în special în cazurile în care există un pericol real pentru siguranța victimei, determinat de natura infracțiunii comise, de comportamentul anterior al infractorului sau de existența unor antecedente penale precum violență, inclusiv violență în familie, hărțuire, amenințări sau alte forme de constrângere. Informarea victimei permite acesteia să adopte măsuri de autoprotecție și să solicite, după caz, intervenția autorităților competente. Prevederea asigură transpunerea art. 6 (5) și (6) din **Directiva 2012/29/UE**, potrivit căroră:

- victimele trebuie să aibă posibilitatea de a fi informate, fără întârzieri inutile, despre eliberarea sau evadarea autorului infracțiunii, precum și despre măsurile relevante de protecție;

- informarea se face la cererea victimei, cel puțin în cazurile în care există un pericol sau un risc identificat de prejudiciu la adresa acesteia.

Totodată, Directiva prevede expres o excepție de la dreptul de informare, în situațiile în care notificarea ar putea genera un risc identificat de prejudiciu la adresa autorului infracțiunii. Această excepție vizează, în special, cazurile în care există riscul unor acte de răzbunare sau violențe îndreptate împotriva autorului, inclusiv în contexte determinate de norme culturale, tradiții sau practici comunitare, care ar putea conduce la escaladarea conflictelor și la încălcări suplimentare ale drepturilor fundamentale. Informarea victimei sau părții vătămate se va face la cererea expresă a victimei, depusă în formă scrisă, în care aceasta va indica:

- datele de contact la care dorește să fie informată;
- infracțiunea comisă;
- eventualul risc perceput pentru siguranța sa, inclusiv circumstanțe relevante privind comportamentul anterior al infractorului.

În funcție de etapa procesuală, cererea va fi depusă fie la procuratură (*faza de urmărire penală*), judecător (*faza de examinare a cauzei*) care va asigura informarea victimei, după evaluarea riscurilor și a eventualelor excepții aplicabile. În cazul persoanelor condamnate, cererea va fi depusă la Administrația Națională a Penitenciarelor, care va informa victima despre eliberarea sau evadarea condamnatului, cu respectarea aceluiași criterii de evaluare.

Evaluarea riscului se va realiza individual, de la caz la caz, ținând cont de:

- natura și gravitatea infracțiunii;
- istoricul infracțional al autorului;

- existența unor fapte anterioare de violență sau amenințări;
- relația dintre victimă și făptuitor (de exemplu, violență în familie).

Așadar, dreptul la informare se exercită la cererea victimei sau a părții vătămate, cel puțin în cazurile în care există un pericol pentru siguranța acesteia. Informarea nu se efectuează dacă ar putea crea un risc identificat de cauzare a unui prejudiciu persoanei eliberate sau evadate. În cazul persoanei condamnate, obligația de informare este exercitată în condițiile art. 204 alin. (9) din Codul de executare.

În acest mod, prevederea propusă contribuie la consolidarea statutului victimei în procesul penal, alinierea cadrului normativ național la standardele europene și crearea unui mecanism echilibrat de protecție, adaptat realităților practice.

Reducerea numărului de audieri a părții vătămate în cadrul cercetării judecătorești (art. 369 alin. (3) CPP anexa nr. 2)

Modificările propuse la articolul 369 alineatul (3) din CPP au ca obiectiv limitarea audierilor repetate ale părții vătămate în faza cercetării judecătorești, astfel încât acestea să aibă loc doar atunci când sunt strict necesare pentru soluționarea cauzei, cu respectarea deplină a dreptului la apărare.

Prevederea menționată, instituie regula potrivit căreia partea vătămată este audiată numai în măsura în care acest lucru este indispensabil pentru desfășurarea cercetării judecătorești, iar eventualele declarații suplimentare pot fi făcute exclusiv cu permisiunea președintelui ședinței, cu condiția ca acestea să fie relevante pentru cauză și să nu implice audieri repetate nejustificate.

Astfel, rolul activ al instanței este consolidat în vederea prevenirii audierilor excesive sau inutile. Necesitatea acestei reglementări este determinată de riscul de revictimizare a părții vătămate prin expunerea repetată la relatări ale faptelor suferite, în special în cauzele ce vizează infracțiuni grave, precum violența în familie, infracțiuni sexuale, traficul de ființe umane sau alte fapte care au un impact semnificativ asupra integrității psihice a victimei.

Totodată, modificările propuse asigură transpunerea art. 20 lit. b) din **Directiva 2012/29/UE**, care vin să asigure un echilibru între:

- necesitatea protejării părții vătămate împotriva audierilor repetate nejustificate;
- dreptul inculpatului la apărare și la un proces echitabil;
- marja de apreciere a instanței în stabilirea necesității și relevanței probelor administrate.

Transmiterea plângerilor spre examinare autorităților competente ale statului pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea (art. 535² din CPP anexa nr. 2)

Completarea CPP cu articolul 535² are ca scop instituirea unui mecanism clar și previzibil prin care persoanele cu domiciliul sau reședința permanentă în Republica Moldova pot sesiza autoritățile naționale cu privire la săvârșirea unei infracțiuni pe teritoriul unui alt stat, asigurând accesul efectiv la justiție, inclusiv în situațiile cu element de extraneitate. Necesitatea acestei reglementări derivă din lipsa unei proceduri expres prevăzute în legislația procesual-penală națională care să reglementeze obligația organelor de urmărire penală de a primi plângeri referitoare la infracțiuni comise în afara teritoriului Republicii Moldova și de a le transmite autorităților competente ale statului pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea.

În absența unui asemenea mecanism, victimele pot fi descurajate să își exercite dreptul de a depune plângere, fiind puse în situația de a interacționa direct cu autoritățile străine, ceea ce implică bariere lingvistice, administrative sau financiare.

Prevederea propusă asigură transpunerea art. 17 (2) și (3) din **Directiva 2012/29/UE**, care obligă statele membre să permită victimelor infracțiunilor comise într-un alt stat membru să formuleze plângere în statul de reședință și să garanteze transmiterea fără întârziere a acesteia către autoritățile competente ale statului în care a fost comisă infracțiunea, atunci când competența de inițiere a procedurilor penale nu aparține statului de reședință.

Astfel, prin instituirea acestui mecanism, victima cu domiciliul sau reședința permanentă în Republica Moldova va depune plângerea la organul de urmărire penală sau la procuror, indiferent de faptul că infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul unui alt stat. Prin urmare, organul de urmărire penală sau procurorul sesizat are obligația de a primi plângerea și de a verifica, în mod preliminar, dacă fapta sesizată intră în competența autorităților Republicii Moldova, în conformitate cu regulile de competență prevăzute de Codul penal și Codul de procedură penală.

În cazul în care se constată lipsa competenței autorităților naționale, ofițerul de urmărire penală înaintează procurorului o propunere motivată de declinare a competenței, indicând temeiurile de fapt și de drept care justifică această propunere. Procurorul examinează propunerea și, în cazul admiterii acesteia, emite o ordonanță de transmitere a plângerii și a materialelor anexate.

Transmiterea efectivă către autoritățile competente ale statului pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea se realizează prin intermediul Procuraturii Generale. Pentru claritate și aplicabilitate practică, se precizează că transmiterea plângerii și a materialelor anexate către autoritățile competente ale statului pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea nu constituie o comisie rogatorie, ci reprezintă o transmitere de informații și documente în vederea examinării sesizării de către autoritățile străine competente.

**Revizuirea noțiunii de „victimă a infracțiunii”
și confirmarea statutului acesteia**
(proiectul legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor)

Una dintre lacunele esențiale ale cadrului legal actual constă în definirea restrictivă a noțiunii de „victimă a infracțiunii” în *Legea nr. 137/2016*, ceea ce generează limitări nejustificate în accesul la măsurile de sprijin și reabilitare.

În forma sa actuală, art.1 alin. (3) al *Legii nr. 137/2016*, „victimă a infracțiunii” se definește ca o *”persoană fizică vătămată, mental sau fizic, care înregistrează o suferință emoțională sau o pierdere materială, cauzată direct prin infracțiune, conform Codului penal, precum și soțul, copiii și persoanele aflate la întreținerea persoanei decedate în cazul serviciilor de suport prevăzute la art. 2 alin. (5) lit. b) și d).”*. Această definiție este mai restrânsă comparativ cu cea expusă în **Directiva 2012/29/UE** și **Recomandarea CM (2023)2**, care extind noțiunea de victimă cu referire la sensul larg al conceptului de familie și anume la persoanele care conviețuiesc cu victima directă într-o relație intimă stabilă, rudele apropiate, frații și surorile, indiferent de coabitare.

Noțiunea de „victimă” din *Legea nr. 137/2016* omite alți membri de familie în sensul larg al conceptului de familie. Aparent, dacă concubinii, partenerii civili, părinții adoptivi etc., devin victime indirecte ale infracțiunii, prevederile *Legii nr. 137/2016* nu li se aplică, deși aceste persoane fac parte din familie în sensul larg.

În acest sens, proiectul propune revizuirea noțiunii de victimă astfel încât aceasta să includă, în mod expres:

- persoana fizică căreia i-au fost cauzate, în mod direct, daune morale, fizice sau materiale, inclusiv o vătămare a integrității sale fizice, mentale sau psihologice prin săvârșirea unei infracțiuni;
- membrii familiei unei persoane al cărei deces a fost cauzat prin infracțiune, inclusiv soțul/soția, persoana care s-a aflat cu victima în relații asemănătoare celor dintre soți, copii, rudele până la gradul IV și persoanele aflate la întreținerea victimei infracțiunii.

Astfel, în cazul infracțiunilor care au ca urmare decesul victimei directe, este esențial ca membrii familiei acesteia – precum soțul/soția, copiii, concubinii, rudele până la gradul IV, precum și alte persoane aflate în întreținerea victimei la momentul decesului, fiind victimă indirecte să beneficieze de acces deplin la toate serviciile de sprijin prevăzute de lege.

Totodată, prezenta lege nu reglementează expres prin ce act se conferă statutul de victimă, fapt care generează dificultăți în practică.

Analiza din practică a scos în evidență faptul că actualul mecanism este deficient deoarece victima este eligibilă pentru serviciile menționate în *Legea nr. 137/2016* doar atunci când prezintă înscrisul ce confirmă sesizarea organului de urmărire penală sau o ordonanță de recunoaștere în calitate de parte vătămată, după caz, succesor al părții vătămate, însă acest fapt nu este specificat în lege. Or, problema apare în special în etapa anterioară inițierii urmăririi penale.

Această incertitudine determină autoritățile competente să ezite în acordarea de sprijin – în special consiliere psihologică, juridică sau informațională – în lipsa unui document oficial care să confirme calitatea de victimă.

Pentru a remedia această problemă, proiectul prevede la art. 4 din Legea cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, reglementarea expresă a documentelor prin care se atestă statutul de victimă (copii ale plângerii, procesului-verbal, ale ordonanței organului de urmărire penală, a procurorului sau a încheierii instanței de judecată). Totuși, pentru a asigura o reacție promptă și eficientă în fața nevoilor imediate ale victimelor infracțiunilor, proiectul introduce o prevedere esențială care permite accesul temporar la servicii de sprijin, chiar și în lipsa înscrisurilor formale care acordă statutul de victimă.

Astfel, în situații urgente – precum stări de criză psihologică, expunere la risc continuu, traumă severă etc., atunci când victimele nu dispun temporar de actele care confirmă statutul de victimă sau nu au sesizat organele de urmărire penală acestea vor putea beneficia de consiliere/asistență psihologică, consiliere informațională precum și, asistență juridică pe o perioadă limitată de 45 de zile, în baza unei declarații pe propria răspundere. Declarația pe propria răspundere, în contextul accesului provizoriu la serviciile de sprijin pentru victimele infracțiunilor, ar trebui să includă elemente esențiale care să permită identificarea victimei, circumstanțele faptice relevante și asumarea responsabilității privind veridicitatea celor declarate, însoțite de angajamentul de a prezenta ulterior documentele justificative care confirmă statul său de victimă. Această flexibilitate procedurală este necesară în practică, deoarece nu toate victimele reușesc să obțină sau să prezinte imediat documentele cerute de lege, sau trauma post-infracțiune poate împiedica victimele să acționeze rațional și prompt, în special în primele zile după incident.

Mai mult ca atât, birocrăția excesivă riscă să descurajeze victimele să solicite sprijin sau le poate priva de protecția necesară într-un moment critic.

Pentru a răspunde nevoilor imediate ale victimelor infracțiunilor, statul oferă acces provizoriu la servicii de sprijin, inclusiv consiliere psihologică, medicală, adăpost, consiliere informațională și juridică, chiar și în lipsa actelor confirmative, într-un cadru reglementat, pe o perioadă determinată.

Autoritățile competente care acordă aceste servicii – inclusiv consilierii informaționali – au obligația de a aduce la cunoștința victimei drepturile care îi revin potrivit legii, inclusiv dreptul de a sesiza organul de urmărire penală. Totuși, decizia de a face sau nu o plângere penală aparține exclusiv victimei, iar autoritățile nu pot și nu trebuie să exercite presiuni în acest sens.

Cu toate acestea, este important ca victimele să conștientizeze că orice faptă penală trebuie să fie sancționată, nu doar pentru a face dreptate în cazul propriu, ci și pentru a preveni comiterea altor infracțiuni în viitor. Denunțarea faptelor ilegale contribuie direct la creșterea siguranței personale și colective și la

consolidarea încrederii în justiție. În acest sens, sprijinul oferit victimelor are și un rol educativ, de responsabilizare civică.

În continuarea celor expuse, prevederile art. 9 alin. (2) din proiectul de lege vin să reglementeze și să detalieze modul în care victimelor infracțiunilor trebuie să li se furnizeze informații esențiale privind drepturile și opțiunile lor legale. Aceste informații trebuie să fie clare, accesibile și prezentate într-un mod care să permită victimelor să înțeleagă și să își exercite drepturile în mod corespunzător.

Astfel, autoritățile care acordă sprijinul victimelor vor avea obligația de a le adresa într-un limbaj simplu și accesibil următoarele informații fundamentale:

- *Serviciile de suport disponibile:* Victimele trebuie să fie informate despre tipurile de servicii de sprijin de care pot beneficia, subiecții care oferă aceste servicii și condițiile generale de acordare a acestora. Aceasta include consiliere psihologică, asistență juridică și alte forme de sprijin, iar victimele trebuie să fie conștientizate despre accesibilitatea acestora și pașii necesari pentru a le obține.

- *Organul de urmărire penală:* Victimelor trebuie să le fie clar indicat organul de urmărire penală la care pot depune plângerea pentru infracțiunea comisă împotriva lor, iar acest lucru trebuie să fie prezentat într-o manieră transparentă și accesibilă.

- *Drepturile procesuale:* Victimele trebuie să primească informații detaliate despre drepturile procesuale de care beneficiază în calitate de parte în procesul penal, conform Codului de procedură penală și Codului de executare. Aceste informații includ drepturile de a fi informate, dreptul de a solicita măsuri de protecție, și dreptul de a solicita despăgubiri.

- *Măsurile de protecție:* Victimele trebuie să fie informate despre măsurile de protecție disponibile, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală și Legii nr. 105/2008 privind protecția martorilor și altor participanți la procesul penal. De asemenea, trebuie să li se ofere informații despre condițiile și procedura de aplicare a acestor măsuri pentru a asigura siguranța victimelor pe tot parcursul procesului judiciar. De altfel, victimele trebuie să fie informate și despre condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat, în cazurile în care acestea nu își pot permite un avocat sau nu sunt în măsură să își asigure reprezentarea juridică.

Informațiile cu privire la condițiile și procedura de acordare a compensației financiare pentru victimele infracțiunilor trebuie prezentate clar, astfel încât victimele să poată înțelege cum pot solicita această formă de reabilitare și ce pași trebuie să urmeze pentru a beneficia de ea.

- *Măsurile, procedurile și serviciile disponibile în statul de reședință al victimei, altul decât statul în care a fost comisă infracțiunea,* pentru protecția și sprijinul acesteia, precum și modalitățile de accesare a acestora. Scopul acestor măsuri este de a garanta că, indiferent de statul în care se află, victima are acces efectiv la protecție și sprijin, în condiții echitabile și fără discriminare.

- *Alte informații solicitate:* În plus față de cele menționate mai sus, victimele au dreptul să fie informate despre alte informații relevante pentru cazurile lor, în cazul în care acestea sunt disponibile. Autoritățile trebuie să răspundă întrebărilor și să clarifice orice aspect legat de drepturile victimei.

Este esențial ca toate aceste informații să fie prezentate într-un limbaj simplu și accesibil, și procesul verbal de informare să fie semnat de victimă, pentru a asigura că aceasta a luat cunoștință cu informațiile respective, în funcție de necesitățile acesteia. De asemenea, trebuie să se țină cont în mod deosebit de dificultățile de înțelegere sau de comunicare, care pot apărea din cauza unor dizabilități ale victimei, cum ar fi deficiențele de auz, vorbire sau alte forme de dizabilități. În aceste cazuri, trebuie oferite soluții de accesibilitate, precum interpret în limbajul semnelor sau alte modalități de comunicare adaptate nevoilor victimei, pentru a garanta un acces echitabil la drepturi și protecție. Aceste măsuri sunt esențiale pentru a asigura că victimele infracțiunilor sunt corect informate și pot beneficia de toate serviciile și drepturile care le sunt recunoscute, fără a întâmpina bariere de comunicare.

Consolidarea garanțiilor pentru victimele persecutate

(art. 2, art. 3 alin. (2), art. 15 alin. (2), art. 16 alin. (2), art. 17 alin. (1) ș.a. din proiectul Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, art. 20 lit. g¹) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat anexa nr.2)

Proiectul instituie garanții speciale pentru victimele persecutate, definite la art. 2 ca persoane fizice ale căror drepturi și libertăți fundamentale au fost încălcate prin măsurile sau acțiunile prevăzute de norma respectivă, săvârșite în regiunea transnistreană de structurile aflate în afara controlului efectiv al autorităților Republicii Moldova. Deși în mod firesc aceste victime beneficiază de drepturile și serviciile prevăzute de lege, practica a demonstrat că lipsa unei mențiuni exprese a acestor categorii de victime generează confuzii în aplicare. Prin urmare, includerea expresă a acestor victime în categoria beneficiarilor urmărește să sporească accesul efectiv și să elimine orice ambiguitate normativă. Este relevant de menționat că pe teritoriul din stânga Nistrului, persoanele continuă să fie supuse unor practici de încălcare gravă a drepturilor și libertăților omului, inclusiv prin, arestări ilegale și detenții arbitrare, tortură și tratamente inumane sau degradante, intimidări, persecuții etc. Astfel, victimele acestor ilegalități se află într-o stare de vulnerabilitate severă, confruntându-se cu traume psihologice, lipsa resurselor materiale și dificultăți de reintegrare socială.

Pentru a beneficia de serviciile prevăzute de Legea cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, inclusiv, consiliere informațională, consiliere psihologică, asistență juridică garantată de stat și compensație financiară pentru prejudiciul suferit, trebuie să depună o plângere la organele de urmărire penală ale autorităților constituționale ale Republicii Moldova, fapt ce confirmă caracterul

penal al faptei și activează procedura legală de sprijin. Prin urmare, modificarea propusă nu introduce un drept nou, ci fortifică aplicabilitatea unei protecții legale deja existente, prin:

- clarificarea expresă a categoriilor de victime vizate;
- facilitarea accesului efectiv la sprijin;
- reafirmarea obligației statului de a proteja toți cetățenii săi, indiferent de zona geografică în care au fost săvârșite abuzurile.

Această completare legislativă reprezintă un pas necesar pentru asigurarea egalității în fața legii, pentru prevenirea impunității și pentru respectarea angajamentelor internaționale asumate de Republica Moldova în domeniul drepturilor omului.

Pentru a asigura o aplicare uniformă a legii și pentru a evita interpretările divergente, proiectul introduce și o definiție expresă a noțiunii de „victimă persecutată”, fiind avute în vedere persoanele ale căror drepturi și libertăți fundamentale au fost încălcate prin măsuri ilegale de constrângere, de privare de libertate, de tragere la răspundere penală, de condamnare, de confiscare sau de deposedare de bunuri, sau prin acțiuni de tortură, tratamente inumane ori degradante, săvârșite în regiunea transnistreană de structurile aflate în afara controlului efectiv al autorităților Republicii Moldova. Definirea acestei categorii este necesară pentru delimitarea clară a sferei beneficiarilor și pentru aplicarea unitară a mecanismelor de protecție și reabilitare prevăzute de lege.

Astfel, proiectul de lege reglementează două categorii distincte de beneficiari ai măsurilor de protecție și reabilitare. Prima categorie este constituită din victimele infracțiunilor prevăzute la art. 17 din proiect, respectiv victimele unor infracțiuni grave, precum cele însoțite de violență, infracțiunile privind viața sexuală, violența în familie, traficul de organe și alte categorii expres prevăzute de art. 17 din proiectul de lege. Cea de-a doua categorie este reprezentată de victimele persecutate, ale căror drepturi și libertăți fundamentale au fost încălcate prin ilegale de constrângere, de privare de libertate, de tragere la răspundere penală, de condamnare, de confiscare sau de deposedare de bunuri, sau prin acțiuni de tortură, tratamente inumane ori degradante aplicate de structurile de facto din regiunea transnistreană.

Totodată, **„teritoriul aflat în afara controlului efectiv al autorităților Republicii Moldova”** desemnează regiunea transnistreană și utilizează terminologia consacrată în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind situația din această regiune. Noțiunea de **„control efectiv”** reflectă realitatea juridică și factuală potrivit căreia autoritățile constituționale ale Republicii Moldova nu exercită atribuțiile specifice puterii publice pe acest teritoriu, terminologie consacrată, între altele, în hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza **Ilașcu și alții c. Moldovei și Federației Ruse**⁵, cauza

⁵ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-112682%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-112682%22]})

Mozer c. Moldovei și Federației Ruse⁶, precum și în jurisprudența ulterioară referitoare la regiunea transnistreană.

Prin urmare, proiectul asigură acestor victime accesul la întregul spectru de servicii de suport prevăzute de lege, inclusiv consiliere informațională, consiliere psihologică, asistență juridică garantată de stat și, după caz, compensație financiară pentru prejudiciile suferite. În ceea ce privește compensarea financiară, aceasta are caracter social și reparator și poate fi acordată inclusiv în situațiile în care tragerea la răspundere a făptuitorului nu este posibilă, cum ar fi cazurile în care autorul infracțiunii nu a fost identificat, se sustrage urmăririi penale sau judecării cauzei, ori procesul penal a fost suspendat din aceste motive, în condițiile prevăzute de lege. Această soluție răspunde situației specifice a victimelor persecutate din regiunea transnistreană, care, în mod obiectiv, sunt lipsite de posibilitatea obținerii unei reparări efective a prejudiciului de la autorii faptelor.

Prin aceste intervenții legislative, statul nu își asumă răspunderea pentru actele comise de structurile de facto, ci instituie un mecanism intern de sprijin și reabilitare destinat protejării propriilor cetățeni și altor persoane îndreptățite, în conformitate cu obligațiile sale pozitive de protecție a drepturilor omului și de asigurare a unor remedii efective pentru victime.

Evaluarea individuală a victimelor pentru acordarea serviciilor de suport

(art. 8 din proiectul legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor)

Articolul 8 reglementează mecanismul de identificare a necesităților specifice de protecție și de evaluare a necesităților de suport ale victimei. În componenta procesuală, norma contribuie la transpunerea art. 22 din **Directiva 2012/29/UE**, care prevede dreptul victimelor la o evaluare individuală promptă în scopul identificării nevoilor de protecție specifice și a măsurilor speciale necesare pentru prevenirea victimizării secundare, intimidării sau răzbunării.

Prevederea propusă la art. 8 reglementează mecanismul de evaluare individuală a victimelor infracțiunilor, atât în cadrul procesului penal, cât și în afara acestuia, pentru identificarea nevoilor specifice de protecție și de suport.

Scopul acestei norme este de a asigura că victimele primesc sprijin adecvat și proporțional în funcție de necesitățile acestora, prevenind victimizarea secundară și reducând riscurile de intimidare.

Potrivit modificărilor propuse, evaluarea individuală se realizează în două faze:

- *În cadrul procesului penal*, organul de constatare, organul de urmărire penală sau procurorul care examinează sesizarea identifică nevoile de protecție ale victimei. Aceștia decid dacă și în ce măsură sunt necesare măsuri speciale de protecție sau modalități speciale de audiere (art. 110 și 110¹ din Codul de

⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22itemid%22:%5B%22001-168541%22%5D%7D>

procedură penală). Dacă în cadrul procesului penal, subiecții menționați identifică că victima necesită servicii de suport (ex. victima este afectată psihologic, este minor, etc.) o referă după caz, agenției teritoriale de asistență socială, care în urma evaluării va acorda suportul necesar;

- *În afara procesului penal*, persoanele care acordă asistență medicală, efectuează examinări medico-legale sau furnizează asistență socială pot identifica victime care necesită suport. Acestea informează victima despre dreptul la servicii de suport și, după caz, o referă către agenția teritorială de asistență socială.

Această prevedere este necesară pentru a asigura protecția promptă și individuală a victimelor, în special a celor vulnerabile (copii, persoane cu dizabilități, victime ale violenței sexuale sau în familie, trafic de persoane etc.), prevenirea revictimizării, prin reducerea audierilor repetate și a contactului direct cu infractorul, trasabilitatea și monitorizarea măsurilor de suport, prin întocmirea de rapoarte de evaluare, evidențe teritoriale și informarea semestrială a Ministerului Muncii și Protecției Sociale, și nu în ultimul rând respectarea garanțiilor stabilite în Directiva 2012/29/UE, prin armonizarea legislației cu standardele europene.

Asistența psihologică acordată victimelor infracțiunilor

(art. 11–13 din proiectul legii)

Proiectul reglementează prestatorii serviciilor de asistență psihologică, categoriile de victime care beneficiază de aceste servicii din contul statului și procedura de acces. Asistența psihologică din contul statului se acordă, de regulă, pentru o perioadă de până la 3 luni, iar în cazul copilului victimă, pentru o perioadă de până la 6 luni. Cererea se soluționează în termen de 3 zile, iar în situații urgente serviciile pot fi acordate temporar în condițiile art. 4 alin. (2).”

Alte servicii de suport

(secțiunea a 3-a din proiectul legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor)

Prevederile propuse la secțiunea a 3-a reglementează expres dreptul victimelor infracțiunilor la asistență medicală, asistență juridică și servicii de adăpost.

Victima infracțiunii beneficiază de asistență medicală de urgență gratuită, precum și, după caz, de alte tipuri de asistență medicală, în conformitate cu *Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală* și alte acte normative relevante. Această reglementare are rolul de a clarifica și consolida dreptul victimei de a primi asistență medicală promptă, inclusiv pentru situații urgente.

Victima poate beneficia de servicii de adăpost oferite atât de centrele specializate ale instituțiilor publice, cât și de organizații non-guvernamentale, în limita competențelor și conform prevederilor legislative aplicabile. Prin derogare de la condiția existenței unui risc iminent, victima persecutată beneficiază, la

cerere, de serviciul de adăpost dacă nu dispune de o locuință. În prezent, victimele beneficiază deja de servicii medicale urgente și de adăpost prin centre specializate și ONG-uri, însă reflectarea expresă a acestora în legislație va întări drepturile victimelor și le va oferi certitudinea legală a accesului la aceste servicii, facilita coordonarea între instituțiile publice și organizațiile non-guvernamentale și va contribui la implementarea unor mecanisme coerente de sprijin pentru victime, inclusiv în situații de urgență sau vulnerabilitate sporită.

Potrivit art.16 din proiectul legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, victima beneficiază de asistență juridică garantată de stat, în conformitate cu prevederile *Codului de procedură penală* și în condițiile *Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat*, dacă infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova sau dacă infracțiunea a fost săvârșită în afara teritoriului Republicii Moldova și victima este cetățean al Republicii Moldova, străin sau apatrid care locuiește legal în Republica Moldova, iar procesul penal se desfășoară în Republica Moldova.

Conform *Legii nr. 198/2007*, se acordă următoarele tipuri de asistență juridică garantată de stat: a) asistență juridică primară; b) asistență juridică calificată; c) asistență juridică de urgență. De asemenea, în condițiile *Legii nr. 198/2007* există două situații de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat, și anume: a) indiferent de nivelul veniturilor (art. 20); b) în dependență de nivelul veniturilor (art. 21).

În urma mai multor modificări operate la *Legea nr. 198/2007*, legiuitorul a extins categoriile de beneficiari de asistență juridică indiferent de nivelul de venit, cu includerea victimelor violenței în familie; victimelor traficului de ființe umane; victimelor torturii și relelor tratamente; solicitanților de azil, persoanelor cu dizabilități.

Cu toate acestea, unele modificări legislative efectuate nu au asigurat o sincronizare între toate actele normative, fapt care în anumite circumstanțe a determinat interpretarea și aplicarea greșită a prevederilor *Legii nr. 137/2016 în vigoare*, în partea ce ține de acordarea asistenței juridice garantate de stat.

În acest context, s-a impus necesitatea de a ajusta prevederile art. 16 alin. (2) din proiectul legii, în partea ce ține de categoria victimelor care pot beneficia de asistență juridică garantată de stat necondiționat.

În contextul actual, protecția efectivă a drepturilor victimelor infracțiunilor reprezintă o prioritate esențială, în special în cazul grupurilor vulnerabile, precum victimele torturii, tratamentului inuman și degradant, traficului de ființe umane, copiii victime și persoanele cu dizabilități severe sau accentuate. Accesul la asistență juridică indiferent de nivelul veniturilor pentru aceste categorii este indispensabil pentru prevenirea revictimizării, asigurarea protecției și garantarea exercitării eficiente a drepturilor fundamentale.

Victimele infracțiunilor enumerate se confruntă cu un nivel sporit de vulnerabilitate fizică, psihologică și socială. Asistența juridică indiferent de

nivelul veniturilor le oferă posibilitatea de a beneficia de sprijin legal, fără a întâmpina bariere procedurale care ar putea agrava suferința sau le-ar putea expune la riscuri suplimentare.

Revizuirea mecanismului de acordare a compensației financiare

(Secțiunea a 4-a din proiectul legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor)

➤ Extinderea categoriilor de victime eligibile pentru compensație financiară

În forma sa actuală, alin. (2) al art. 12 din *Legea nr. 137/2016* stabilește, într-o manieră exhaustivă, lista articolelor din Codul penal care permit accesul victimelor la compensație financiară acordată de către stat.

Deși această abordare oferă claritate normativă, ea creează și rigidități în aplicare, întrucât limitează protecția victimelor la un număr fix de infracțiuni, fără a reflecta în mod suficient gravitatea prejudiciului, vulnerabilitatea victimei sau natura relației victimei cu agresorul.

Astfel, conform prevederilor art. 17 alin. (1) din proiectul legii vor avea dreptul la compensație financiară:

- a) victimele infracțiunilor însoțite de violență pentru viața sau sănătatea persoanei, inclusiv care au avut drept urmare, decesul, vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;
- b) victimele infracțiunilor contra libertății, cinstei și demnității persoanei;
- c) victimele infracțiunilor privind viața sexuală;
- d) victimele infracțiunilor de violență în familie;
- e) victimele infracțiunilor de trafic de organe, țesuturi și celule umane;
- f) copiii victime ale infracțiunilor;
- g) victimele persecutate.

Extinderea categoriilor de infracțiuni în materia drepturilor victimelor infracțiunilor este în conformitate cu **Directiva 2012/29/UE**, care impune statelor membre obligația de a garanta că toate victimele criminalității sunt recunoscute și tratate cu respect, beneficiază de informații, sprijin, protecție și acces la justiție – fără a limita drepturile acestora la o listă strictă de infracțiuni.

Totuși, **Directiva 2012/29/UE** asigură garanții minime de protecție pentru toate victimele criminalității, însă pune un accent deosebit pe protecția celor care au suferit exploatare sexuală, abuz sexual asupra copiilor, exploatare sexuală și pornografie infantilă. Aceasta abordează nevoile specifice ale categoriilor speciale de victime, inclusiv ale celor traficate, ale victimelor violenței domestice, violenței sexuale (cum ar fi violul, agresiunea sexuală și hărțuirea), sclaviei, precum și ale căsătoriile forțate, mutilarea genitală a femeilor ș.a. Direcția principală a directivei este protejarea victimelor cu consecințe grave asupra integrității lor fizice și psihice, recunoscând astfel necesitatea unor măsuri speciale și sprijin sporit.

Având în vedere această marjă largă de apreciere, prevederea propusă extinde categoriile de infracțiuni recunoscute în legislația națională, **punând un accent clar pe gravitatea consecințelor infracțiunilor și vulnerabilitatea victimelor**, indiferent dacă acestea au fost comise cu intenție sau din imprudență. Aceasta reflectă cerințele și standardele europene, care impun o abordare mai amplă și mai atentă față de victimele ale căror drepturi au fost grav afectate.

Prevederea propusă, extinde cadrul infracțional în raport cu care statul recunoaște dreptul victimelor la compensație, punând accent nu doar pe tipologia juridică a faptei, ci mai ales pe consecințele grave ale acesteia asupra integrității fizice, psihice și demnității persoanei.

În plus, această modificare permite:

- eliminarea rigidității listei numerice de infracțiuni prevăzute în textul actual, oferind un cadru mai flexibil de apreciere a gravității faptelor și a consecințelor suferite de victime;

- acoperirea lacunelor legislative identificate în practică, în special în situațiile în care victimele nu se încadrează formal în lista actuală, însă au suferit vătămări sau pierderi comparabile (exemplu: accidente rutiere soldate cu deces sau vătămări grave, încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale etc.;

- recunoașterea vulnerabilității victimelor persecuției din regiunea transnistreană, care nu beneficiază în prezent de forme clare de sprijin și reparație;

- alinierea cadrului național cu cerințele **Directivei 2012/29/UE**, care solicită statelor membre să ofere sprijin adecvat tuturor victimelor infracțiunilor, în special celor supuse unor forme grave de violență, exploatare și tratamente inumane;

- consolidarea principiului interesului superior al victimei, prin garantarea accesului efectiv la măsuri de sprijin, indiferent de particularitățile juridice ale calificării infracțiunii, atunci când urmările sunt severe.

➤ *Condițiile privind excluderea dreptului la compensație financiară*

Actualele condiții prevăzute la art. 12 alin. (3) din lege, restrâng nejustificat posibilitatea de reabilitare a victimelor, adică posibilitatea de obține dreptul la compensarea financiară de către stat. Astfel, prevederile menționate instituie situații negative, atunci când victima nu are dreptul la compensație financiară acordată de către stat dacă:

- *infracțiunea a fost săvârșită cu participarea benevolă a victimei, cu excepția persoanelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani.* Această prevedere, deși fiind justificată în scopul prevenirii abuzului de drept, creează incertitudini în aplicare, în special în cazul unor infracțiuni în care consimțământul aparent al victimei nu are importanță pentru calificarea juridică a faptei, fiind considerat viciat de natura faptei sau de situația de vulnerabilitate a victimei. Spre exemplu ar fi articolele 165 (traficul de ființe umane), 174 (actul sexual cu o persoană care nu a împlinit

vârsta de 16 ani), 175 (acțiuni cu caracter sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani), 206 (traficul de copii) etc. Astfel, aplicarea automată a excluderii de la compensație riscă să genereze respingerea nejustificată a cererilor de compensare, ignorând caracterul profund viciat al consimțământului în astfel de contexte.

Pentru a asigura aplicarea corectă și conformă cu standardele internaționale a Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, art. 17 alin. (2) lit. a) prevede în mod expres că excluderea de la compensație nu se aplică în cazul infracțiunilor în care consimțământul victimei nu are importanță pentru calificarea juridică a faptei.

– *fapta prevăzută de legea penală a fost săvârșită în una dintre circumstanțele care înlătură caracterul penal al faptei conform art. 35 din Codul penal.* Prevederea menționată este deja implicit acoperită de art. 14 alin. (1) pct. 1) din redacția în vigoare a Legii nr. 137/2016, care condiționează acordarea compensației de existența: „ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale în temeiul art. 275 pct. 4), 5), 7) și 8) și art. 285 alin. (2) pct. 2) și 3) din Codul de procedură penală sau al art. 53 din Codul penal”. Prin urmare, menținerea prevederilor menționate, adică celei prevăzute la art. 12 alin. (3) lit. b) din redacția în vigoare, creează o dublare inutilă, susceptibilă de a genera confuzie în aplicarea normei, contrar principiilor de claritate legislativă.

– *nu a sesizat organele de urmărire penală despre săvârșirea infracțiunii în cazul în care pornirea urmăririi penale are loc doar în baza plângerii prealabile a victimei conform articolul 276 CPP.* În continuarea acestei idei, atragem atenția că potrivit art. 276 alin. (1) din CPP, urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în articolele: 152 alin. (1), 155, 157, 161, 177, 179 alin. (1) și (2), 193, 194, 197 alin. (1), 204 și 246¹ din Codul penal, precum și al furtului avutului proprietarului săvârșit de minor, de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta [...].

În contextul dispozițiilor art. 276 alin. (1) din CPP, care prevede expres că urmărirea penală se pornește doar în baza plângerii prealabile a victimei pentru anumite infracțiuni, este important de remarcat că majoritatea acestor infracțiuni nici nu se regăsesc printre categoriile de infracțiuni enumerate la art. 12 din *Legea nr. 137/2016*, fapt ce limitează nejustificat victima de acest drept.

- *la data săvârșirii infracțiunii, este condamnată definitiv și are antecedente penale pentru săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave sau pentru o infracțiune săvârșită prin participare la un grup criminal organizat sau organizație criminală.* Cu referire la această cerință menționăm că excluderea automată a victimelor cu condamnări anterioare pentru infracțiuni grave contravine principiului nediscriminării. Dreptul la repararea prejudiciului nu ar trebui să depindă de trecutul penal al persoanei.

Prin urmare, se impune necesitatea de a revizui condițiile privind excluderea dreptului la compensația financiară de către stat, în vederea asigurării respectării drepturilor și intereselor legitime ale victimelor infracțiunilor, în mod nediscriminatoriu.

➤ *Acordarea compensației financiare*

Conform art. 14 alin. (1) din *Legea nr. 137/2016*, una dintre condițiile necesare pentru acordarea compensației financiare de către stat este existența unui act definitiv și irevocabil care constată săvârșirea infracțiunii. Lista acestor acte include:

- a) hotărârea instanței de judecată de condamnare;
- b) hotărârea instanței de judecată de încetare a procesului penal pe temei de nereabilitare;
- c) ordonanța procurorului de încetare a urmăririi penale în temeiul art. 275 pct. 4), 5), 7) și 8) și art. 285 alin. (2) pct. 2) și 3) din Codul de procedură penală sau al art. 53 din Codul penal.

Totuși, nu este prevăzut expres cazul în care instanța de judecată adoptă o hotărâre în baza art. 499 alin. (1) din Codul de procedură penală, care vizează persoanele aflate în stare de iresponsabilitate penală la momentul comiterii faptei sau care, ulterior săvârșirii faptei, au dobândit o boală psihică gravă, ce le face inapte să răspundă penal. În astfel de cazuri, instanța de judecată constată existența unei fapte prevăzute de legea penală, însă făptuitorul nu poate fi tras la răspundere penală din cauza stării sale psihice.

Cu toate acestea, prejudiciul cauzat victimei există și nu poate fi ignorat în procesul de acordare a compensației. Lipsa acestor hotărâri în lista actelor executorii generează un vid legislativ, ce contravine scopului legii –de a asigura un remediu efectiv pentru victimele infracțiunilor, inclusiv atunci când făptuitorul nu poate fi tras la răspundere penală.

În urma celor expuse, în noua redacție a art. 19 alin. (1) pct. 1) lit. c) din *Legea* cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor se propune includerea, în lista actelor de constatare a săvârșirii infracțiunii, și a hotărârilor adoptate în baza art. 499 alin. (1) CPP (sentințelor de aplicare a unor măsuri de constrângere cu caracter medical). Această intervenție fiind necesară pentru a asigura protecția deplină a victimelor infracțiunilor, în spiritul principiilor de echitate, legalitate și interesul superior al victimei.

În continuare, menționăm că printre condițiile stipulate la art. 14 alin. (1) din *Legea nr. 137/2016* pentru ca o persoană să beneficieze de compensația financiară acordată de stat constă în deținerea statutului procesual de parte civilă în cadrul procesului penal. Cu toate acestea, utilitatea practică a unei asemenea cerințe este discutabilă, întrucât nu reflectă în mod realist nevoile victimelor și nici nu este indispensabilă pentru realizarea mecanismului compensator prevăzut de lege.

Analiza practicii judiciare relevă că, de regulă, un număr neînsemnat de persoane vătămate depun cerere de intentare a acțiunii civile în cadrul procesului penal. O acțiune civilă necesită mai mult efort de a aduna probe pentru justificarea cuantumului prejudiciului, întocmirea cererii și susținerea acesteia în instanța de judecată. În practică, participanții în procedurile penale se focusează pe aspectele penale, și victima rămâne neajutorată în partea pretențiilor sale civile, chiar dacă procurorul este obligat să susțină victima în menținerea acțiunii civile. Astfel, potrivit raportului *Accesul la justiție și remedii efective pentru victimele traficului de ființe umane*⁷, sa menționat că în practică, nici reprezentanții organului de urmărire penală și instanțele de judecată nu asigură întotdeauna prezentarea informațiilor despre dreptul la despăgubire într-un mod clar, accesibil și pe înțelesul victimei.

Prin urmare, nu se justifică menținerea acestor prevederi, acestea fiind de natură să limiteze accesul la compensația financiară și să genereze excluderi nejustificate ale persoanelor îndreptățite, în contradicție cu scopul legii.

În continuare, proiectul noii legi propune completarea art. 19 cu alineatele (6)-(8), situații noi în care este recunoscut dreptul victimei de a înainta cerere de acordare a compensației financiare, după cum urmează:

- *Dacă victima s-a aflat în imposibilitate de a formula cererea de compensație financiară, termenul de 3 ani se calculează de la data la care a încetat starea de imposibilitate, cu prezentarea documentelor justificative.*

Necesitatea introducerii unei prevederi care să permită recalcularea termenului de 3 ani pentru solicitarea compensației financiare de la data încetării imposibilității victimei de a formula cererea se impune din considerente legate de protecția efectivă a drepturilor omului și de respectarea principiului accesului real la justiție și reparație. Reglementările actuale ale art. 14 alin. (1) pct. 2) din *Legea nr. 137/2016* prevede că cererea a fost depusă în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a actului de constatare a săvârșirii infracțiunii, fără a ține cont de circumstanțele individuale ale victimei.

În practică însă, multe victime se confruntă cu situații obiective care le împiedică să formuleze cererea în termenul prevăzut, cum ar fi, starea gravă de sănătate sau tratament medical de lungă durată, lipsa reprezentantului legal. Aceste situații, care afectează profund capacitatea victimei de a acționa, nu sunt cauzate de neglijență sau lipsă de diligență, ci derivă direct din consecințele infracțiunii sau din contextul personal dificil în care se află victima.

Prin urmare, reglementarea expresă a posibilității de recalculare a termenului de 3 ani de la data încetării stării de imposibilitate, cu prezentarea documentelor confirmative, este justificată și necesară.

- *În cazul în care asupra acțiunii civile urmează să hotărască instanța civilă, termenul de 3 ani curge de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care a fost admisă acțiunea civilă.* Actuala reglementare legală privind termenul de 3 ani pentru solicitarea compensației financiare de către victimă nu reflectă particularitățile cauzelor în care acțiunea civilă este disjunctă din procesul penal și examinată separat în instanța civilă. În asemenea cazuri, victima se află într-o poziție juridică incertă pe durata soluționării litigiului civil, fără o hotărâre definitivă asupra prejudiciului suferit. Stabilirea unui termen uniform, independent de finalitatea procesului civil, riscă să creeze situații în care victima este confuză privind dreptul la compensație înainte de a obține recunoașterea oficială a prejudiciului printr-o hotărâre judecătorească definitivă. Aceasta contravine principiului proporționalității și interesului superior al victimei, mai ales în condițiile în care statul, prin lege, și-a asumat obligația de a-i oferi sprijin în absența unei reparații integrale din partea făptuitorului. Astfel, stabilirea unui punct de plecare clar și echitabil pentru calcularea termenului — data rămânerii definitive a hotărârii prin care se admite acțiunea victimei — oferă o soluție rațională și adaptată realităților judiciare.

- *Prin derogare de la alin. (1) pct. 1) și 3) în cazul în care făptuitorul nu este identificat, victima infracțiunii sau victima persecutată poate formula cererea de compensație financiară în termen de 3 ani de la data la care ordonanța de suspendare a urmăririi penale nu mai poate fi contestată ori a fost menținută definitiv în urma controlului prevăzut de lege.*

În practica organelor de urmărire penală, se întâlnesc frecvent situații în care, deși fapta penală este confirmată, autorul infracțiunii rămâne neidentificat, iar cauza penală este suspendată. În astfel de cazuri, victima, deși a suferit un prejudiciu moral, fizic sau material, se află într-o situație de vulnerabilitate dublă: pe de o parte, nu beneficiază de nicio despăgubire din partea autorului necunoscut, iar pe de altă parte, nu poate accesa compensația oferită de stat, din cauza lipsei unei hotărâri judiciare definitive. Prin urmare, stabilirea expresă a unei norme clare, potrivit căreia în cazul în care făptuitorul nu este identificat, termenul de 3 ani începe să curgă de la data emiterii ordonanței de suspendare a urmăririi penale, oferă:

- predictibilitate juridică pentru victime;
- o garanție reală a accesului la compensații în cazurile când autorul faptei este necunoscut.

➤ *Prejudiciul cauzat prin infracțiune compensat de către stat*

Articolul 20 din proiect extinde sfera prejudiciilor acoperite de către stat, incluzând în mod expres prejudiciul moral, prejudiciul cauzat prin exploatarea prin muncă, inclusiv salariul neplătit și condițiile de muncă precare, în cazul victimelor traficului de ființe umane, sclaviei, condițiilor similare sclaviei, muncii forțate și traficului de copii, precum și prejudiciul suferit de membrii familiei victimei

decedate. Prejudiciul moral este o componentă fundamentală a daunelor cauzate de infracțiunile violente, care nu poate fi ignorată în cadrul compensațiilor financiare. Astfel, o completare a legislației ar oferi un sprijin mai complet și echitabil victimelor, nu doar în termeni de recuperare fizică și financiară, ci și în procesul de vindecare a traumelor psihologice.

De altfel, și în situația decesului victimei în urma unei infracțiuni, impactul nu se limitează doar la pierderea fizică a persoanei, ci afectează și întreaga familie. Membrii familiei victimei decedate, în special cei care depind financiar de aceasta, suferă o pierdere semnificativă a mijloacelor de întreținere.

În multe cazuri, acest lucru poate genera dificultăți economice grave și poate afecta, de asemenea, stabilitatea emoțională și psihologică a celor rămași în viață. Prin urmare, este esențial ca legislația să recunoască aceste efecte și să prevadă o formă de compensație pentru pierderile materiale și emoționale ale celor care au suferit în urma decesului victimei, consolidând astfel un sistem de protecție a familiei victimei decedate. Aceste completări ar reflecta mai corect nevoile victimelor infracțiunilor violente, asigurându-le o protecție mai largă și mai adecvată, precum și o acoperire a tuturor tipurilor de prejudicii suferite.

Suplimentar, proiectul de lege prevede includerea expresă, în lista formelor de prejudiciu care pot fi compensate de către stat, a prejudiciului cauzat prin exploatarea prin muncă, inclusiv prin neplata salariului și prin condiții de muncă precare, în cazul victimelor traficului de ființe umane, sclaviei, condițiilor similar sclaviei, muncii forțate și traficului de copii.

Prevederile actuale stabilește compensații financiare doar pentru forme limitate de prejudiciu, în special pentru cele rezultate din acte de violență fizică sau din distrugerea bunurilor materiale. Totuși, această abordare nu reflectă complexitatea formelor de suferință și prejudiciu pe care le îndură victimele traficului de ființe umane, sclaviei, condițiilor similar sclaviei, muncii forțate și traficului de copii. Exploatarea prin muncă, cu tot ce implică aceasta – lipsa salariului, muncă prelungită sau forțată, lipsa unui contract de muncă, condiții degradante de cazare, hrană sau siguranță, vulnerabilitatea victimei, în special victimele copii, generează pierderi reale, directe și grave pentru victime, care nu pot fi reparate exclusiv prin tratament medical sau prin despăgubirea unor bunuri.

Aceste modificări legislative vin să alinieze legislația națională la angajamentele internaționale pe care statul și le-a asumat, în special în temeiul *Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane* și *Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate* precum și, la recomandările formulate la pct. 180 din raportul de evaluare GRETA din cadrul Rundei a IV-a de evaluare – „Măsurile de prevenire și identificare a vulnerabilităților la traficul de ființe umane” din 27.03.2025. Ambele acte internaționale menționate cât și recomandările experților menționate în raport,

subliniază despre obligația statelor de a garanta victimei accesul la compensații reale și proporționale cu daunele suferite, inclusiv atunci când prejudiciul este de natură economică. Astfel, prevederile menționate contribuie la consolidarea principiului justiției restaurative și al echității sociale, la una dintre cele mai grave forme de criminalitate organizată.

➤ *Cererea privind acordarea compensației financiare*

Prevederile *Legii nr. 137/2016* au drept scop reabilitarea victimelor infracțiunilor și garantarea accesului real la măsuri de sprijin, inclusiv financiar. Or, în practică, tocmai victimele aflate în cele mai grave stări de vulnerabilitate – cum ar fi cele spitalizate, în comă, sub tratament intensiv, traumatizate inclusiv psihologic de a întreprinde acțiuni administrative – riscă excluderea de la acest sprijin din motive pur procedurale.

În acest context, art. 21 alin. (3) din proiectul Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, elimină un obstacol birocratic disproportionat, asigurând că ajutorul ajunge la victimele care au cea mai mare nevoie.

În susținerea celor expuse, menționez că pct. (34) din **Directiva 2012/29/UE** prevede că:

„Sprijinul ar trebui să fie disponibil din momentul în care autoritățile competente au fost informate cu privire la victimă, pe durata procedurilor penale și pentru o perioadă adecvată ulterior unor astfel de proceduri, în conformitate cu nevoile victimei și cu drepturile prevăzute de prezenta directivă. Sprijinul ar trebui furnizat prin diverse mijloace, fără formalități excesive și printr-o distribuție geografică suficientă în statul membru pentru a oferi tuturor victimelor posibilitatea de a accesa aceste servicii. Victimele care au suferit un prejudiciu considerabil ca urmare a gravității infracțiunii ar putea avea nevoie de servicii de asistență specializată.”.

Este cunoscut faptul că victimele infracțiunilor violente sau ale abuzului sexual pot suferi pe lângă traumele fizice și traume psihice care le afectează capacitatea de a face demersuri sau plângeri imediate. Un refuz de a le acorda sprijin din cauza imposibilității de a semna o cerere ar constitui o revictimizare instituțională, contrară principiilor legii și bunelor practici internaționale.

Totuși prevederile menționate din proiect nu sunt permissive, deoarece:

- se aplică doar în situații urgente;
- se referă la o incapacitate temporară justificată;
- solicitarea trebuie să fie însoțită de documente justificative de exemplu certificat medical care atestă starea de sănătate, confirmare medicală că persoana este în stare gravă internată, precum și alte documente relevante emise de instituțiile medicale sau sociale competente, care demonstrează incapacitatea temporară a victimei;
- solicitarea poate fi făcută doar de membri de familie sau organizații specializate în domeniul cu condiția ca cererea să fie semnată de victimă.

Aceste condiții oferă suficiente garanții legale împotriva unor eventuale utilizări abuzive ale mecanismului. Astfel, aceste condiții stricte asigură că

excepția de la regula generală – depunerea personală a cererii – este folosită doar atunci când este absolut necesar, evitând orice abuz și menținând controlul legal și procedural asupra modului de accesare a drepturilor victimelor.

În continuarea celor expuse, reiterăm că mecanismul de acordare a compensațiilor în formula existentă este descurajant datorită numărului mare de documente solicitate, care implică un efort substanțial din partea victimei.

Pentru a simplifica acest mecanism de acordare a compensației financiare, se propune eliminarea din lista documentelor a informațiilor care nu sunt necesare, în vederea reducerii sarcinii administrative asupra victimelor.

În acest sens, prevederile art. 21 alin. (4) exclud din conținutul cererii datele privind antecedentele penale. Or, includerea acestor date în cererea de compensare financiară contravine principiului nediscriminării și poate constitui un obstacol nejustificat în calea accesului victimei la sprijinul garantat de stat, indiferent de profilul lor juridic sau social.

Pentru a simplifica procesul de depunere a cererii de acordare a compensației, proiectul introduce, la art. 21 alin. (4) lit. l), o reglementare nouă, potrivit căreia, în cazul în care actele confirmative sunt dificil de obținut sau presupun o sarcină disproporționată pentru solicitant, acesta poate prezenta o declarație pe propria răspundere privind inexistența situațiilor prevăzute la art. 17 alin. (2), precum și veridicitatea informațiilor indicate în cerere.

Conform legislației în vigoare, pentru a beneficia de compensația financiară de la stat în temeiul *Legii nr. 137/2016*, victima infracțiunii este obligată să prezinte, o confirmare a executorului judecătoresc despre neexecutarea hotărârii instanței de judecată privind prejudiciul cauzat prin infracțiune, în cadrul unei proceduri de executare. În practică, această cerință presupune prezentarea unei încheieri de restituire a documentului executoriu emisă de executorul judecătoresc, care atestă că debitorul nu dispune de bunuri ori venituri suficiente pentru a achita despăgubirea stabilită prin hotărâre judecătorească. Deși, această condiție formală, urmărește scopul prevenirii fraudelor și al utilizării nejustificate a fondurilor publice, însă generează mai multe dificultăți printre care:

- *întârzierea accesului la compensație*: Obținerea confirmării de la executor poate dura câteva luni, timp în care victima nu are acces la sprijinul financiar necesar pentru acoperirea costurilor medicale, psihologice sau sociale urgente.

- *costuri suplimentare*: Inițierea unei proceduri de executare silită presupune plata onorariilor executorului judecătoresc și a altor cheltuieli procedurale, cheltuieli care pot fi imposibil de acoperit de către o victimă aflată deja într-o situație de vulnerabilitate economică.

- *barieră administrativă disproporționată*: Accesul la executor presupune cunoștințe juridice, deplasări, timp și efort administrativ. Pentru victimele violenței, ale traficului de ființe umane, torturii sau alte infracțiuni grave, acest proces poate fi dificil sau chiar imposibil.

Întru evitarea acestor provocări, modificările propuse vor reduce sarcina birocratică asupra persoanelor vulnerabile și va grăbi procesul de compensare. O declarație pe propria răspundere ar putea facilita accesul victimelor la acordarea compensației. Suplimentar, la prezentarea cererii solicitantul va prezenta și venitul lunar al victimei sau după caz, venitul lunar pe fiecare membru al familiei victimei doar în cazul în care se solicită compensație în caz de deces a victimei.

Cuquantumul compensației financiare

(art. 24 din proiectul legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor)

Mentținerea cuquantumului compensației financiare la nivelul de 70% din suma prejudiciului calculat conform art. 20 din proiect, reprezintă o preluare a soluției legislative existente, neconstituind un element de noutate al reglementării propuse. Mentținerea acestui nivel de compensare are la bază necesitatea păstrării unui echilibru între asigurarea unui sprijin financiar efectiv pentru victimele infracțiunilor și caracterul subsidiar al intervenției statului în repararea prejudiciului.

Procentul de compensare de 70% reflectă natura juridică a compensației financiare acordate de stat, aceasta neavând caracterul unei reparări integrale a prejudiciului cauzat prin infracțiune, obligația principală de reparare revenind autorului infracțiunii. Prin mecanismul de compensare, statul asigură un suport financiar victimelor în situațiile în care recuperarea prejudiciului de la făptuitor este dificilă sau imposibilă, fără a substitui răspunderea patrimonială a acestuia.

Totodată, mentținerea plafonării compensației financiare este justificată de necesitatea asigurării sustenabilității mecanismului din perspectiva resurselor bugetare disponibile, astfel încât acesta să poată fi aplicat în mod efectiv tuturor victimelor eligibile. Practica statelor europene demonstrează că mecanismele de compensare financiară de către stat nu presupun, în mod obligatoriu, repararea integrală a prejudiciului, fiind utilizate diferite formule de stabilire a cuquantumului: plafoane maxime, sume fixe raportate la gravitatea consecințelor, limite procentuale sau compensarea anumitor categorii de cheltuieli. Astfel, mentținerea plafonului de 70% se înscrie în logica generală europeană potrivit căreia compensația de stat reprezintă un mecanism de solidaritate și protecție socială, complementar răspunderii autorului infracțiunii.

Astfel, statele aplică diferite modele de limitare a intervenției financiare a statului, în funcție de particularitățile sistemului național și de disponibilitățile bugetare.

În **Belgia**, mecanismul de compensare prevede limite maxime pentru asistența acordată victimelor, cuquantumul maxim al asistenței principale și al asistenței complete putând ajunge până la 125 000 euro. Totodată, sistemul are la bază principiul subsidiarității, fiind luate în considerare despăgubirile obținute din alte surse, inclusiv de la autorul infracțiunii sau de la societățile de asigurare.

În **Cehia**, compensația financiară este stabilită prin plafoane determinate în funcție de gravitatea prejudiciului. Astfel, victimele care au suferit vătămări grave

ale sănătății pot beneficia de ajutor financiar de până la 200 000 CZK aproximativ 8260 euro, iar în cazul decesului victimei, sprijinul acordat urmașilor este supus unei limite maxime de 600 000 CZK aproximativ 24 781 euro pentru toți beneficiarii.

În **Polonia**, legislația stabilește, de asemenea, limite maxime ale compensației, valoarea acesteia neputând depăși 25 000 PLN (5341 euro) sau 60 000 PLN (12819 euro) în cazul în care victima a decedat. Acest model reflectă caracterul limitat și subsidiar al intervenției statului în repararea prejudiciilor cauzate prin infracțiuni.

În **România**, compensația financiară pentru prejudiciile materiale este plafonată la o sumă echivalentă cu 10 salarii de bază minime brute pe țară stabilite pentru anul în care victima formulează cererea, utilizându-se astfel un indicator economic național pentru determinarea limitei maxime a sprijinului acordat de stat.

În **Italia**, cuantumul compensației este stabilit prin sume maxime determinate în funcție de categoria infracțiunii. De exemplu, pentru omor este prevăzută o sumă fixă de 50 000 euro, pentru agresiune sexuală 25 000 euro, iar pentru anumite cheltuieli medicale și de îngrijire sunt stabilite limite suplimentare.

Prin urmare, soluția de menținere a unui plafon maxim al compensației financiare în legislația națională este în concordanță cu modelele existente în alte state europene, unde mecanismul de compensare nu urmărește substituirea integrală a răspunderii autorului infracțiunii, ci asigurarea unui sprijin financiar efectiv și predictibil pentru victime, în limitele resurselor publice disponibile.

Astfel, plafonul maxim propus pentru compensația financiară este stabilit prin raportare la un indicator economic național, cel mult 10 salarii medii lunare pe economie prognozate pentru anul depunerii cererii. Alegerea acestui mecanism de determinare a plafonului asigură adaptarea cuantumului compensației la realitățile economice ale statului și permite actualizarea periodică a limitei maxime în funcție de evoluția indicatorilor macroeconomici.

Pentru anul 2026, plafonul maxim constituie 174 000 lei, echivalentul aproximativ a 8 700 euro, fiind calculat prin raportarea la salariul mediu lunar pe economie prognozat de 17 400 lei. Stabilirea plafonului prin utilizarea unui indicator economic național reflectă capacitatea financiară a statului și urmărește menținerea unui echilibru între necesitatea acordării unui sprijin financiar efectiv victimelor infracțiunilor și posibilitățile bugetare reale ale Republicii Moldova.

Utilizarea salariului mediu pe economie ca reper pentru stabilirea plafonului permite evitarea stabilirii unei sume fixe care, în timp, ar putea deveni necorespunzătoare ca valoare reală din cauza modificărilor economice, inclusiv a evoluției veniturilor și a nivelului general al prețurilor. Astfel, mecanismul propus asigură caracterul dinamic și predictibil al compensației financiare, fără a necesita intervenții legislative pentru ajustarea plafonului.

Totodată, plafonul maxim urmărește asigurarea sustenabilității financiare a mecanismului de compensare, având în vedere faptul că plățile sunt suportate din bugetul de stat. Instituirea unei limite raportate la situația economică a țării permite planificarea cheltuielilor bugetare și distribuirea echitabilă a resurselor disponibile între victimele eligibile, astfel încât mecanismul să poată funcționa efectiv pe termen lung.

Executarea ordinului privind acordarea compensației financiare

Necesitatea reglementării executării ordinului ministrului justiției prin intermediul Ministerului Finanțelor rezultă din natura juridică a compensației financiare, aceasta reprezentând o plată suportată din bugetul de stat și nu o cheltuială aferentă bugetului propriu al Ministerului Justiției.

Deși procedura de examinare a cererilor și adoptarea deciziei privind acordarea compensației financiare sunt atribuite Ministerului Justiției și comisiei interinstituționale competente, sursa de finanțare a acestor plăți este bugetul de stat. Prin urmare, executarea obligației de plată trebuie realizată prin mecanismul bugetar aplicabil, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în calitate de autoritate responsabilă de gestionarea procesului bugetar și efectuarea plăților din bugetul public național.

Efectuarea plăților din bugetul Ministerului Justiției generează dificultăți de ordin bugetar și administrativ, întrucât la planificarea bugetară nu poate fi determinat cu exactitate numărul beneficiarilor eligibili și nici cuantumul total al compensațiilor care urmează a fi acordate într-un an bugetar. Valoarea necesară pentru executarea acestor obligații depinde de numărul cererilor depuse, de întrunirea condițiilor de eligibilitate, de valoarea prejudiciilor stabilite și de deciziile adoptate în fiecare caz individual.

În aceste condiții, includerea unor alocații distincte în bugetul Ministerului Justiției ar necesita estimarea anticipată a unor cheltuieli care, prin natura lor, sunt variabile și dificil de prognozat, existând riscul fie al insuficienței mijloacelor aprobate, fie al blocării unor resurse bugetare neutilizate.

Prin atribuirea executării plăților Ministerului Finanțelor se asigură o abordare unitară și flexibilă a finanțării acestui mecanism, prin utilizarea procedurilor bugetare existente, inclusiv prin planificarea și, după caz, ajustarea alocațiilor bugetare conform necesităților reale de executare a ordinelor emise.

Ordinul ministrului justiției privind acordarea compensației financiare constituie actul juridic care confirmă existența obligației de plată și servește drept temei pentru efectuarea transferului din bugetul de stat de către Ministerul Finanțelor. Astfel, Ministerul Justiției va exercita rolul de autoritate competentă pentru stabilirea dreptului victimei la compensație, iar Ministerul Finanțelor de

executare financiară a acestei obligații, în conformitate cu regulile de gestionare a fondurilor publice.

Această soluție permite separarea funcțiilor de stabilire a dreptului de funcția de executare bugetară, asigurând atât protecția drepturilor victimelor, cât și respectarea principiilor de eficiență, transparență și responsabilitate în utilizarea resurselor financiare din bugetul de stat.

Compensația financiară acordată victimelor infracțiunilor în situații transfrontaliere

(Secțiunea a 5-a din proiectul legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor)

Secțiunea a 5-a instituie mecanismul de cooperare dintre autoritatea responsabilă de asistență din statul de reședință al victimei și autoritatea de decizie din statul membru pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea. Mecanismul transpune **Directiva 2004/80/CE** și pune în aplicare **Decizia Comisiei 2006/337/CE** privind formularele standard.

Prin urmare, prevederile acestei secțiuni vor asigura dreptul victimelor de a solicita compensații financiare în cazul infracțiunilor transfrontaliere, eliminând barierele administrative și lingvistice. Consolidarea rolului Ministerului Justiției ca autoritate de asistență facilitează accesul victimelor la proceduri transparente și eficiente. Secțiunea a 5-a creează un cadru clar pentru compensația victimelor infracțiunilor în situații transfrontaliere, asigurând dreptul la despăgubiri, sprijin administrativ și comunicare eficientă între statul de reședință și statul membru în care a fost comisă infracțiunea, respectând standardele **Directivei 2004/80/CE** și **Directivei 2012/29/UE**. Totodată, această secțiune asigură și transpunerea **Deciziei Comisiei 2006/337/CE din 19 aprilie 2006**, privind stabilirea formularelor standard pentru transmiterea cererilor și a deciziilor în temeiul Directivei 2004/80/CE privind despăgubirea victimelor infracționalității.

În acest sens, sunt reglementate formularele standard de transmitere a cererii, de confirmare a recepționării cererii și de comunicare a deciziei asupra cererii de acordare a compensației financiare. Utilizarea acestor formulare standard la nivelul Uniunii Europene asigură cooperarea eficientă între autoritățile competente ale statelor membre, facilitează schimbul de informații într-un mod uniform și previzibil și garantează exercitarea efectivă a dreptului victimelor la compensație în cazurile transfrontaliere.

Precizăm că în procesele transfrontaliere Ministerul Justiției va avea dubla calitate: de autoritate de decizie și, după caz, de autoritate responsabilă de asistență. Ministerul va acționa ca autoritate de decizie pentru acordarea sau nu a compensațiilor financiare în cazul adresării cetățenilor străini, apatrizilor care au fost prejudiciați prin săvârșirea unei infracțiuni pe teritoriul Republicii Moldova. În aceeași ordine de idei, victimele infracțiunilor care își au reședința sau domiciliul în Republica Moldova însă infracțiunea a fost comisă într-un alt stat membru UE, altul decât cel în care își are reședința, pot beneficia de compensație financiară din

partea statului respectiv. În acest, Ministerul Justiției va avea rol de autoritate responsabilă de asistență pentru victimele care își au domiciliul sau reședința în Republica Moldova, facilitând accesul la transmiterea cererilor către autoritatea competentă din statul membru în care a fost săvârșită infracțiunea.

Aspecte ce țin de sistemul de executare

(art. 37 din Codul de executare - anexa nr. 2 la proiectul legii)

Un impediment în obținerea despăgubirilor civile ține de unele deficiențe cu caracter normativ. Spre exemplu, victimele anumitor infracțiuni sunt scutite de la plata avansării taxelor pentru actele executorului judecătoresc, în cazul în care prejudiciul este compensat sub formă de prestații bănești periodice.

Deoarece nu toate infracțiunile rezultă într-un prejudiciu care poate fi reparat prin prestații periodice, unele categorii de victime, cum ar fi cele ale violului, sunt obligate să suporte costurile procedurii de executare.

Victimele infracțiunilor, în special cele care au suferit prejudicii grave (viol, trafic de ființe umane, tortură, violență în familie etc.), se află adesea într-o stare de vulnerabilitate socială, economică și psihologică.

Solicitarea acestora de a acoperi în avans taxele de executare silită poate constitui un obstacol serios în exercitarea efectivă a dreptului lor de a obține reparații. Astfel, propunerea de a scuti victimele infracțiunilor prevăzute în legea cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, de obligația de a avansa taxele executorului judecătoresc în cazul în care pun în executare o hotărâre privind încasarea prejudiciului de la făptuitor este o măsură necesară, echitabilă și în deplină conformitate cu scopul legii. Scutirea de la taxele de executare în cazul punerii în executare a hotărârilor privind încasarea prejudiciului de la făptuitor asigură că aceste victime pot obține reparații efective, fără a fi împiedicate de constrângeri financiare.

Această modificare ar putea îmbunătăți semnificativ accesul la justiție pentru victimele infracțiunilor, asigurând că toate categoriile de victime beneficiază de suportul necesar în procesul de reabilitare și compensare a prejudiciilor suferite. Revizuirea Codului de executare, în vederea eliminării costurilor administrative suportate inclusive de victimele traficului de persoane pentru punerea în aplicare a hotărârilor judecătorești de acordare a despăgubirilor, reprezintă o recomandare expresă reflectată și în raportul GRETA din cadrul Rundei a IV-a de evaluare – „Măsuri de prevenire și identificare a vulnerabilităților la traficul de ființe umane” din 27.03.2025.⁸

În acest raport, Comitetul de experți subliniază necesitatea facilitării accesului efectiv al victimelor la justiție și despăgubiri, în conformitate cu Articolul 15 al Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane. Una dintre recomandările-cheie este revizuirea cadrului legal și procedural,

⁸ <https://rm.coe.int/greta-evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe/1680b613f3>

inclusiv a Codului de executare, pentru a înlătura barierele administrative și financiare care împiedică victimele să obțină și să pună în aplicare deciziile favorabile de acordare a compensațiilor.

Astfel, existența unor costuri administrative pentru executarea hotărârilor judecătorești constituie un obstacol sistemic în calea realizării dreptului victimelor la despăgubiri efective, fapt constatat și menționat în mod explicit în evaluarea GRETA. Raportul recomandă revizuirea acestor prevederi, ca măsură necesară pentru alinierea Republicii Moldova la standardele europene în domeniul protecției victimelor traficului de persoane.

Modificările propuse la celelalte acte normative care se regăsesc în anexa nr. 2 urmăresc să asigure concordanța și coerența legislativă, facilitând aplicarea unitară și eficientă a legii.

Dispoziții finale și tranzitorii

În conformitate cu prevederile art. 34 alin. (1), prezenta lege urmează să intre în vigoare la data intrării în vigoare a Tratatului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, fără a aduce atingere aplicării convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte. Având în vedere că suplimentar legii-cadru, proiectul conține, în anexa nr. 2, modificări la multe acte normative conexe cadrului general de protecție și sprijin al victimilor infracțiunilor, la data intrării în vigoare a cadrului general, vor intra în vigoare și modificările propuse în anexa nr. 2, care fac corp comun cu actul normativ supus modificării.

Perioada de tranziție este absolut necesară pentru a asigura implementarea eficientă și ordonată. Această perioadă va permite tuturor actorilor implicați — instituții publice, organizații neguvernamentale și, nu în ultimul rând, victimele infracțiunilor — să se familiarizeze cu noile prevederi legislative, mai ales că legea introduce elemente de noutate în partea ce vizează mecanismul de compensare financiară din partea statului pentru victimele infracțiunilor.

În această perioadă de grație, Guvernul trebuie să aducă actele normative existente în concordanță cu noile prevederi legale. Este esențial ca cadrul normativ aferent să fie actualizat pentru a putea pune în funcțiune în mod efectiv mecanismul de compensare, eficient și cu respectarea deplină a drepturilor victimelor. Prevederile art. 35 alin. (2) din proiect reglementează modul în care se vor trata raporturile juridice existente înainte de intrarea în vigoare a noii legi.

Astfel, cererile de acordare a compensației financiare care au fost inițiate până la intrarea în vigoare a prezentei legi, vor fi examinate și soluționate conform prevederilor legale valabile până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Această abordare este importantă pentru a evita conflictele și confuzia care ar putea apărea în urma modificărilor legislative, asigurând astfel continuitatea și stabilitatea raporturilor juridice deja încheiate. Astfel, se menține coerența și predictibilitatea în aplicarea dreptului, permițând ca toate cererile aflate în curs să

fie soluționate în conformitate cu normele în vigoare la momentul începerii acestora, fără a afecta drepturile părților implicate.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul de elaborare a proiectului au fost examinate următoarele opțiuni alternative: menținerea cadrului normativ existent și îmbunătățirea aplicării acestuia prin măsuri administrative, instruirea personalului și informarea victimelor; modificarea punctuală a Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii și a actelor normative conexe; precum și adoptarea unei noi legi-cadru.

Menținerea cadrului normativ existent, însoțită exclusiv de măsuri administrative sau de informare, nu ar permite eliminarea condițiilor restrictive de acordare a compensației financiare, extinderea categoriilor de beneficiari, reglementarea victimelor persecutate și transpunerea dispozițiilor relevante ale actelor Uniunii Europene. Aceste măsuri pot susține implementarea, dar nu pot substitui intervenția legislativă.

Opțiunea modificării punctuale a Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii nu a fost reținută din cauza amplitudinii intervențiilor necesare asupra noțiunilor, serviciilor de suport, evaluării individuale, garanțiilor procesuale, mecanismului de compensare financiară și cooperării transfrontaliere. Adoptarea unei noi legi-cadru permite integrarea unitară a obligațiilor rezultate din acquis-ul Uniunii Europene și a soluțiilor naționale suplimentare.

Au fost examinate și opțiunile intrării imediate în vigoare și ale aplicării etapizate. Intrarea în vigoare la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană a fost reținută pentru a permite adoptarea actelor normative subordonate, adaptarea procedurilor instituționale, instruirea personalului și planificarea resurselor bugetare. Dispozițiile care presupun calitatea Republicii Moldova de stat membru al Uniunii Europene se vor aplica de la data aderării.

Lipsa intervenției ar menține barierele de acces la servicii și compensație, rigiditatea mecanismului existent și neconformitățile identificate în raport cu acquis-ul Uniunii Europene.

4. Analiza impactului de reglementare

Impacturile proiectului au fost analizate prin raportare la situația menținerii cadrului normativ existent. Pe termen scurt, proiectul va determina adaptarea procedurilor administrative, adoptarea actelor normative subordonate, instruirea personalului și planificarea resurselor. Pe termen mediu și lung, efectele prognozate vizează consolidarea accesului victimelor la servicii, funcționarea unui mecanism coordonat de evaluare și referire și creșterea accesibilității compensației financiare.

4.1. Impactul asupra sectorului public

Proiectul va avea un impact instituțional și operațional asupra autorităților și instituțiilor publice implicate în identificarea, informarea, evaluarea, referirea, protecția și reabilitarea victimelor infracțiunilor, precum și în examinarea cererilor privind acordarea compensației financiare de către stat. Impactul constă, în principal, în precizarea competențelor, instituirea unor fluxuri de cooperare și schimb de informații și adaptarea procedurilor interne ale autorităților implicate.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale, reieșind din competențele sale funcționale, va asigura elaborarea și promovarea politicii Guvernului în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor și coordonarea implementării acesteia în cooperare cu autoritățile publice centrale și locale, agențiile teritoriale de asistență socială, prestatorii de servicii și organizațiile necomerciale. Totodată, va participa la specializarea și instruirea personalului care comunică direct cu victimele și va recepționa semestrial informațiile privind victimele referite și serviciile de suport acordate acestora.

La nivel teritorial, agențiile teritoriale de asistență socială vor realiza evaluarea individuală a necesităților de suport, vor întocmi raportul de evaluare, vor referi victima către serviciile corespunzătoare, vor asigura evidența victimelor referite și a serviciilor acordate și vor efectua reevaluarea necesităților atunci când apar circumstanțe noi.

Organele de constatare, organele de urmărire penală și procurorii vor avea obligația de a informa victimele/părțile vătămate, de a identifica necesitățile specifice de protecție și necesitatea acordării serviciilor de suport și, după caz, de a le referi către agenția teritorială de asistență socială. Instanțele de judecată vor examina necesitatea reevaluării victimei/părții vătămate atunci când, pe parcursul judecării cauzei, apar circumstanțe noi care impun adaptarea serviciilor de suport. Autoritățile din sistemul administrației penitenciare vor aplica obligațiile de informare a victimei sau a părții vătămate cu privire la eliberarea ori evadarea din detenție a persoanei reținute, arestate sau condamnate, în condițiile prevăzute de lege.

Ministerul Justiției va asigura recepționarea cererilor de acordare a compensației financiare și activitatea de secretariat a Comisiei pentru acordarea compensației financiare. Comisia va examina cererile, va decide asupra acordării sau refuzului compensației și va stabili cuantumul acesteia, iar ministrul justiției va emite ordinul care produce efecte juridice față de solicitant. Ministerul Justiției va transmite Ministerului Finanțelor ordinul și informațiile necesare efectuării plății și va exercita, în condițiile legii, dreptul de subrogare al statului pentru recuperarea sumelor achitate de la persoana responsabilă de prejudiciu.

Ministerul Finanțelor va efectua plata compensației financiare în baza ordinului ministrului justiției și în condițiile legislației privind finanțele publice.

Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și oficiile sale teritoriale vor aplica extinderea dreptului la asistență juridică garantată de stat asupra victimelor persecutate, în condițiile modificărilor propuse la Legea nr.

198/2007. Instituțiile medico-sanitare publice și prestatorii publici de servicii sociale vor participa, potrivit competențelor legale, la acordarea asistenței medicale, psihologice, a serviciilor de adăpost și a celorlalte servicii de suport.

De la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Ministerul Justiției va exercita și atribuțiile de autoritate responsabilă de asistență și de autoritate de decizie în cadrul procedurilor de compensare financiară în situații transfrontaliere cu statele membre ale Uniunii Europene. Aceste atribuții vor presupune informarea și asistarea victimelor, transmiterea cererilor și documentelor, comunicarea cu autoritățile competente ale statelor membre și examinarea cererilor privind infracțiunile săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova.

Implementarea proiectului se va realiza prin autoritățile și instituțiile existente, cu adaptarea procedurilor interne, a mecanismelor de referire și raportare, a instrumentelor de evaluare, a circuitului documentelor și a modalităților de cooperare interinstituțională. Până la intrarea în vigoare a legii vor fi necesare elaborarea și ajustarea actelor normative subordonate, aprobarea formularelor și instrumentelor de lucru, instruirea personalului și stabilirea procedurilor interne necesare aplicării uniforme a noilor atribuții.

Proiectul nu presupune crearea unei autorități publice noi sau reorganizarea structurală a autorităților existente, impactul având, în principal, caracter funcțional și operațional. Pe termen scurt, autoritățile vor adapta procedurile interne, instrumentele de evaluare, mecanismele de referire și circuitul documentelor. Pe termen mediu, se estimează creșterea volumului de activitate al agențiilor teritoriale de asistență socială, al Ministerului Justiției, al sistemului de asistență juridică garantată de stat și al prestatorilor publici de servicii. Pe termen lung, proiectul urmărește instituționalizarea unui mecanism coordonat și uniform de protecție, sprijin și reabilitare a victimelor.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Proiectul generează impact financiar asupra bugetului de stat prin extinderea categoriilor de beneficiari și a prejudiciilor eligibile pentru compensația financiară, extinderea accesului la asistență psihologică și juridică garantată de stat, acordarea serviciilor de adăpost victimelor persecutate, precum și prin cheltuielile administrative aferente implementării mecanismului. Intrarea în vigoare a legii la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană permite planificarea necesarului financiar în cadrul bugetar pe termen mediu și în proiectul bugetului de stat pentru anul respectiv.

Principalele componente ale impactului financiar sunt:

- plata compensației financiare în cuantum de 70% din prejudiciul calculat conform art. 20, în limita a 10 salarii medii lunare pe economie;
- includerea prejudiciului moral și a prejudiciului cauzat prin exploatarea prin muncă în categoriile de prejudicii compensabile;

- extinderea categoriilor de victime eligibile pentru compensația financiară, inclusiv asupra copiilor victime ale infracțiunilor și victimelor persecutate;
- acordarea asistenței psihologice din contul statului în condițiile art. 12 și 13;
- extinderea accesului la asistență juridică garantată de stat asupra victimelor persecutate;
- acordarea serviciilor de adăpost victimelor persecutate care nu dispun de locuință;
- cheltuielile pentru traducerea cererilor și a documentelor în cadrul procedurilor transfrontaliere;
- cheltuielile administrative și operaționale necesare evaluării și referirii victimelor, funcționării Comisiei, instruirii personalului, elaborării instrumentelor de lucru și informării beneficiarilor.

Aplicarea noilor condiții de eligibilitate poate determina creșterea numărului cererilor privind acordarea compensației financiare, și a serviciilor finanțate din fonduri publice. La moment nu este disponibilă o serie statistică suficientă privind numărul anual al cererilor de compensație admise, cuantumul prejudiciilor eligibile, valoarea medie a compensațiilor acordate și rata de recuperare a sumelor de la făptuitori. În consecință, impactul financiar nu poate fi determinat prin raportare exclusivă la aplicarea anterioară a Legii nr. 137/2016, fiind necesară utilizarea unor scenarii de estimare.

Deși impactul financiar nu poate fi cuantificat cu exactitate la această etapă, însă există date statistice care permit conturarea dimensiunii potențiale a grupului de beneficiari. Potrivit rapoartelor statistice prezentate de Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești pentru perioada 01.01.2026–31.03.2026, în categoriile de infracțiuni care fac obiectul prezentului proiect au fost înregistrate următoarele victime:

- **copii victime ale infracțiunii**⁹: 4 victime ale infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, 9 victime ale infracțiunilor contra libertății, cinstei și demnității persoanei, 52 victime ale infracțiunilor privind viața sexuală și 11 victime ale infracțiunilor contra familiei și minorilor;

- **victime adulte**¹⁰: 74 victime ale infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, 29 victime ale infracțiunilor contra libertății, cinstei și demnității persoanei, 37 victime ale infracțiunilor privind viața sexuală și 158 victime ale infracțiunilor de violență în familie.

Totodată, potrivit datelor publicate de Biroul Național de Statistică¹¹, în anul 2025 au fost înregistrate 23,1 mii de infracțiuni, ceea ce reprezintă o scădere cu 6% față de anul 2024 și cu 14,9% față de anul 2021, rata infracționalității fiind de 97 infracțiuni la 10 mii locuitori. Aceste date confirmă existența unui număr constant de victime ale infracțiunilor din categoriile reglementate de Legea privind

⁹ <https://adjaj.justice.md/reports/raport-privind-victimele-minore-ale-infracțiunii-3-luni-01-01-2026-31-03-2026/>

¹⁰ <https://adjaj.justice.md/reports/raport-statistic-privind-victimele-adulti-ale-infracțiunilor-3-luni-01-01-2026-31-03-2026/>

¹¹ https://statistica.gov.md/ro/nivelul-infracționalității-in-republica-moldova-in-anul-2025-9478_62334.html

reabilitarea victimelor infracțiunilor. Datele respective au un caracter contextual și nu sunt utilizate la calcularea impactului financiar, întrucât nu permit identificarea victimelor eligibile, a cererilor care vor fi depuse sau a cuantumului compensațiilor.

Cu toate acestea, aceste date statistice nu pot fi utilizate pentru estimarea directă a impactului financiar al proiectului, întrucât **numărul victimelor nu coincide cu numărul beneficiarilor compensației financiare acordate de stat**. Mecanismul instituit prin proiect are un caracter subsidiar, iar obligația principală de reparare a prejudiciului revine făptuitorului. Statul intervine numai în situațiile expres prevăzute de lege, respectiv atunci când prejudiciul nu poate fi recuperat de la făptuitor, adică acesta (persoana fizică/juridică) nu dispune de mijloace financiare, este insolubil, este declarat dispărut, nu a fost identificat ori procesul penal a fost suspendat în condițiile legii. Prin urmare, doar o parte dintre victime care vor întruni condițiile legale pentru acordarea compensației financiare vor beneficia de suportul statului. De asemenea, cuantumul compensației nu este unul fix, ci se stabilește individual, în funcție de prejudiciile efectiv dovedite și de limitele prevăzute de lege. În consecință, chiar și în situații cu un număr similar de beneficiari, impactul bugetar poate varia semnificativ de la un an la altul.

În aceste condiții, **estimarea impactului financiar pentru următorii trei ani bugetari conform fișei financiare prevăzute** în anexă la Metodologiei de analiză a impactului de reglementare, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 574/2024, **în sensul indicării unei sume fixe, ar avea un caracter pur ipotetic și nu ar reflecta în mod fidel necesarul real de resurse financiare**, fiind lipsită de fundament obiectiv. O asemenea estimare ar putea conduce fie la supraevaluarea cheltuielilor bugetare, fie la subevaluarea acestora, afectând procesul de planificare bugetară.

Din aceste considerente, proiectul prevede intrarea în vigoare la data intrării în vigoare a Tratatului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, ceea ce va permite autorităților competente să colecteze date privind aplicarea noilor mecanisme, să evalueze necesarul real de resurse și să planifice alocațiile bugetare corespunzătoare în cadrul procesului anual de elaborare a bugetului de stat și al cadrului bugetar pe termen mediu, în conformitate cu prevederile Legii nr. 181/2014 privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală.

Având în vedere cele expuse, se propune instituirea unui mecanism distinct de executare a ordinului ministrului justiției privind acordarea compensației financiare, prin intermediul Ministerului Finanțelor, din bugetul de stat. Soluția propusă este determinată de imposibilitatea estimării, cu un grad suficient de precizie, a numărului de cereri care vor fi depuse anual, a gradului de eligibilitate a solicitanților și a cuantumului compensațiilor ce urmează a fi acordate. În aceste condiții, includerea unor alocații fixe în bugetul Ministerului Justiției prezintă riscul atât al insuficienței resurselor financiare, cât și al planificării unor mijloace bugetare care ar putea rămâne neutilizate.

Prin urmare, se propune ca ordinul ministrului justiției să constituie temeiul juridic pentru efectuarea plății de către Ministerul Finanțelor din bugetul de stat, în condițiile Legii nr. 181/2014 privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală. Această soluție asigură corelarea mecanismului de acordare a compensațiilor cu regulile generale de executare a cheltuielilor din bugetul de stat și permite gestionarea eficientă a resurselor publice.

Implementarea acestui mecanism va permite utilizarea rațională și eficientă a fondurilor publice, va asigura flexibilitatea necesară în gestionarea resurselor bugetare și va evita crearea unor presiuni nejustificate asupra bugetului Ministerului Justiției, asigurând, în același timp, sustenabilitatea pe termen lung a mecanismului de sprijin financiar acordat victimelor infracțiunilor.

Suplimentar, menționăm că în contextul angajamentelor asumate pentru aderarea la Uniunea Europeană, proiectul este completat cu noi reglementări privind acordarea compensațiilor financiare pentru cetățenii care își au domiciliul sau reședința în alt stat membru al UE, dar care au suferit o infracțiune comisă pe teritoriul Republicii Moldova, conform cerințelor Directivei 2004/80/CE. Aceste reglementări generează, de asemenea, un impact financiar.

Un alt aspect ce implică cheltuieli bugetare se referă la cererile care vor fi depuse într-un alt stat membru UE, acestea urmând a fi traduse în limba oficială a statului respectiv, iar cheltuielile de traducere vor fi suportate din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, ceea ce implică costuri suplimentare. Aceste prevederi vor intra în vigoare la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Totodată, este important de menționat că, în ceea ce privește mecanismele de acordare a compensației financiare, detaliile privind procedura, criteriile de eligibilitate și modul de achitare a compensației financiare, urmează a fi stabilite prin hotărâre de Guvern. Această reglementare secundară va detalia aplicarea mecanismului, fără a putea extinde categoriile de beneficiari, plafonul maxim stabilite prin lege.

Acordarea asistenței psihologice din contul statului, în condițiile art. 12 și 13, poate genera cheltuieli suplimentare pentru bugetul de stat și, după caz, pentru bugetele locale, în funcție de modul de finanțare a agențiilor teritoriale de asistență socială și de mecanismul de contractare sau cooptare a prestatorilor publici și privați. Estimarea trebuie să țină cont de numărul beneficiarilor, durata serviciului, respectiv cel mult 3 luni sau cel mult 6 luni în cazul copilului victimă, numărul mediu de ședințe și costul stabilit de Guvern pentru serviciile de asistență psihologică.

Dreptul victimei persecutate de a beneficia, la cerere, de servicii de adăpost dacă nu dispune de locuință poate genera cheltuieli suplimentare pentru instituțiile publice și prestatorii finanțați din bugete publice. Impactul trebuie estimat în funcție de numărul potențial al beneficiarilor, durata medie a găzduirii și costul mediu lunar al unui loc în serviciul de adăpost.

Implementarea mecanismului de identificare, evaluare, referire și reevaluare a victimelor va implica cheltuieli operaționale pentru agențiile teritoriale de asistență socială, inclusiv pentru timpul de muncă al personalului, elaborarea și utilizarea instrumentelor standardizate de evaluare, administrarea evidențelor, transmiterea rapoartelor și instruirea specialiștilor. În cazul în care atribuțiile nu pot fi realizate în limita efectivului și a alocațiilor existente, necesarul suplimentar de personal și de resurse urmează a fi evaluat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Ministerul Justiției va suporta cheltuieli administrative aferente asigurării secretariatului Comisiei, examinării cererilor, gestionării documentelor, emiterii și comunicării ordinelor, administrării procedurilor de recuperare a sumelor și, de la aderarea la Uniunea Europeană, exercitării atribuțiilor de autoritate responsabilă de asistență și de autoritate de decizie. Necesitatea unor resurse umane, tehnice sau informaționale suplimentare trebuie evaluată separat și inclusă în estimarea financiară.

De asemenea, proiectul generează impact bugetar și din perspectiva modificărilor propuse la Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. În acest sens, se propune extinderea categoriilor de beneficiari ai asistenței juridice calificate garantate de stat indiferent de nivelul veniturilor, prin includerea victimelor persecutate. Ca urmare, se estimează o creștere a numărului de persoane eligibile pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat, ceea ce poate determina majorarea cheltuielilor aferente remunerării avocaților și funcționării sistemului administrat de Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat. Totodată, proiectul extinde dreptul la asistență juridică garantată de stat pentru victimele infracțiunilor în cadrul procedurilor prevăzute de Legea privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, ceea ce poate conduce la creșterea numărului de solicitări adresate sistemului de asistență juridică garantată de stat. În consecință, implementarea acestor modificări va necesita evaluarea impactului financiar și asigurarea resurselor bugetare corespunzătoare în cadrul procesului anual de planificare bugetară, în vederea garantării funcționării eficiente și sustenabile a sistemului de asistență juridică garantată de stat.

Impactul brut al cheltuielilor poate fi diminuat prin sumele recuperate ca urmare a subrogării statului în drepturile victimei, prin restituirea compensațiilor acordate neîntemeiat și prin recuperarea sumelor plătite contrar condițiilor legale. Aceste încasări au caracter eventual și nu pot fi utilizate drept sursă certă de finanțare la estimarea inițială a cheltuielilor.

Impactul financiar se va reflecta, în principal, asupra bugetului de stat, inclusiv prin alocațiile destinate Ministerului Finanțelor, Ministerului Justiției, Ministerului Muncii și Protecției Sociale și sistemului de asistență juridică garantată de stat. În măsura în care serviciile psihologice, sociale sau de adăpost sunt finanțate din bugetele locale, impactul asupra acestora trebuie identificat și estimat distinct. Proiectul nu generează venituri bugetare certe, iar eventualele

recuperări de la făptuitori sau beneficiarii obligați la restituire vor fi reflectate separat.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul va avea un impact sectorial asupra organizațiilor necomerciale și a persoanelor juridice cu scop lucrativ care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor. Aceste entități vor putea acorda servicii de suport în mod independent sau în cooperare cu autoritățile publice centrale și locale și vor putea fi antrenate în mecanismul public de acordare a serviciilor, în condițiile legislației aplicabile. Participarea la mecanism nu are caracter obligatoriu și privește entitățile care activează în domeniul relevant și acceptă să coopereze cu autoritățile competente.

Autoritățile publice care antrenează organizațiile necomerciale sau persoanele juridice cu scop lucrativ vor verifica îndeplinirea condițiilor de exercitare a activității, cerințele de calificare și de instruire a personalului și, după caz, respectarea standardelor de calitate aplicabile serviciului prestat. Entitățile implicate vor asigura confidențialitatea și securitatea datelor cu caracter personal ale victimelor infracțiunilor și ale victimelor persecutate, iar prelucrarea și transmiterea acestora se vor realiza numai în măsura necesară acordării serviciilor de suport sau asigurării drepturilor și protecției victimei.

Impactul va viza, în special, prestatorii privați de servicii de asistență psihologică, organizațiile necomerciale care prestează servicii de adăpost și entitățile care acordă consiliere informațională, asistență juridică sau alte forme de sprijin. Serviciile de asistență psihologică vor fi acordate prin psihologi care întrunesc condițiile stabilite de legislația privind exercitarea profesiei de psiholog. Organizațiile necomerciale și persoanele juridice cu scop lucrativ vor stabili costul serviciilor de asistență psihologică în limitele prevăzute de actele normative.

Organizațiile necomerciale care prestează servicii destinate victimelor vor putea acorda servicii de adăpost în funcție de profilul serviciului, categoriile de beneficiari și competențele stabilite prin actele normative aplicabile. Totodată, organizațiile necomerciale și persoanele juridice cu scop lucrativ vor putea stabili individual categoriile de victime, condițiile și formele de asistență juridică pe care le acordă din surse proprii sau din alte surse legale. Această asistență nu se confundă cu asistența juridică garantată de stat, acordată în condițiile Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Organizațiile necomerciale de utilitate publică care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor vor putea beneficia, în condițiile legislației, de sprijin material și financiar din partea statului, precum și de facilități privind utilizarea proprietății publice. În cazul antrenării voluntarilor, organizațiile implicate vor aplica cerințele stabilite de proiect și de legislația privind activitatea de voluntariat, inclusiv cele referitoare la integritatea persoanei și evitarea conflictelor de interese.

În consecință, proiectul nu instituie obligații generale pentru sectorul privat. Impactul este limitat la entitățile care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor și poate consta în cheltuieli de conformare aferente calificării și instruirii personalului, respectării standardelor de calitate, protecției datelor cu caracter personal și documentării serviciilor acordate. În același timp, implicarea prestatorilor privați va contribui la diversificarea serviciilor disponibile și la extinderea capacității sistemului de a răspunde necesităților individuale ale victimelor.

Impactul va viza, în principal, prestatorii mici și mijlocii și organizațiile necomerciale care acordă servicii psihologice, juridice sau sociale la nivel local și regional. Întrucât participarea la mecanism este facultativă, costurile de conformare vor apărea numai pentru entitățile care aleg să acorde servicii în cooperare cu autoritățile publice. Nu se estimează un impact disproporționat asupra întreprinderilor mici și mijlocii și nici instituirea unor bariere generale de acces pe piață. Selectarea sau contractarea prestatorilor urmează a se realiza în condiții transparente și nediscriminatorii, fără acordarea unor drepturi exclusive care ar restrânge concurența.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Proiectul de *lege cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor* va avea un impact social pozitiv prin consolidarea mecanismului de protecție, sprijin și reabilitare a victimelor infracțiunilor și prin facilitarea accesului acestora la servicii adaptate necesităților individuale. Impactul nu se limitează la acordarea compensației financiare, ci vizează întregul parcurs al victimei, de la informarea și identificarea necesităților de protecție și suport până la referirea către serviciile competente și acordarea efectivă a acestora.

Prin instituirea evaluării individuale și a mecanismului de referire, serviciile de suport vor putea fi adaptate situației personale a victimei, impactului fizic, psihic, social și material al infracțiunii, riscului de revictimizare, intimidare sau răzbunare, relației cu făptuitorul și eventualei stări de dependență față de acesta. Participarea victimei la evaluare și luarea în considerare a opiniilor și necesităților sale vor contribui la acordarea unui răspuns individualizat și la evitarea intervențiilor necorespunzătoare situației acesteia.

Accesul la consiliere informațională, asistență psihologică și medicală, servicii de adăpost și asistență juridică garantată de stat va contribui la diminuarea consecințelor fizice, psihologice și sociale ale infracțiunii. Posibilitatea acordării temporare a serviciilor în situații urgente sau în lipsa temporară a înscrisurilor justificative urmărește evitarea întârzierii intervenției în cazurile în care victima necesită sprijin imediat.

Proiectul consolidează protecția copiilor victime ale infracțiunilor, a victimelor cu dizabilități, a victimelor violenței în familie, ale infracțiunilor

privind viața sexuală, ale traficului de ființe umane, torturii, muncii forțate și altor forme grave de exploatare. Totodată, includerea victimelor persecutate în sfera beneficiarilor serviciilor de suport, a asistenței juridice garantate de stat și a compensației financiare urmărește eliminarea incertitudinilor privind accesul acestei categorii la mecanismul național de reabilitare.

Caracterul efectiv al impactului social va depinde de disponibilitatea serviciilor la nivel teritorial, de capacitatea instituțională a autorităților și prestatorilor și de asigurarea resurselor financiare necesare implementării legii.

Implementarea proiectului presupune și prelucrarea datelor cu caracter personal ale victimelor infracțiunilor și ale victimelor persecutate în cadrul procedurilor de informare, evaluare individuală, referire și acordare a serviciilor de suport, precum și în cadrul examinării cererilor privind compensația financiară și cooperarea în situații transfrontaliere.

În funcție de procedura aplicabilă, vor fi prelucrate date de identificare și de contact, informații privind domiciliul sau reședința, situația familială și social-economică, starea fizică și psihică, existența unei dizabilități, circumstanțele săvârșirii infracțiunii, raporturile victimei cu făptuitorul, prejudiciul material și moral, serviciile de suport acordate, actele procesuale relevante, precum și datele bancare necesare efectuării plăților. Unele dintre informațiile prelucrate pot constitui categorii speciale de date cu caracter personal, în special datele privind sănătatea fizică sau psihică a victimei.

Proiectul stabilește că subiecții competenți în acordarea serviciilor de suport sunt obligați să asigure confidențialitatea și securitatea datelor cu caracter personal. Prelucrarea și transmiterea acestora se vor efectua numai în scopurile prevăzute de lege și în măsura necesară acordării serviciilor de suport sau asigurării drepturilor și protecției victimei în cadrul procesului penal, cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal și a cerințelor privind confidențialitatea urmăririi penale.

În funcție de atribuțiile exercitate, potențialii operatori sau destinatari ai datelor sunt Ministerul Muncii și Protecției Sociale, agențiile teritoriale de asistență socială, Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, organele de constatare și de urmărire penală, procurorii, instanțele de judecată, autoritățile sistemului administrației penitenciare, organele sistemului de asistență juridică garantată de stat și prestatorii publici sau privați ai serviciilor de suport. Rolul fiecărei entități în procesul de prelucrare va fi determinat potrivit atribuțiilor legale și fluxului concret de date.

Proiectul nu introduce termene autonome de stocare a datelor, însă acestea trebuie păstrate pe durata necesară realizării scopului pentru care au fost colectate și potrivit termenelor aplicabile dosarelor procesuale, cererilor de compensație, evidențelor serviciilor sociale și documentelor financiar-contabile. La expirarea termenelor legale, datele vor fi șterse, distruse, arhivate sau anonimizate, după caz.

Termenele aplicabile fiecărei categorii de documente urmează a fi precizate în nomenclatoarele dosarelor și în procedurile interne ale autorităților competente.

Riscurile principale constau în accesarea neautorizată, divulgarea datelor privind sănătatea, domiciliul sau circumstanțele infracțiunii, colectarea excesivă, utilizarea datelor în alte scopuri și transmiterea nelegală către terți. Aceste riscuri vor fi diminuate prin limitarea accesului în funcție de atribuții, reducerea datelor la minimum, utilizarea canalelor securizate de transmitere, respectarea obligației de confidențialitate și transmiterea către autoritățile de coordonare, pe cât posibil, a datelor agregate sau depersonalizate.

Modificările propuse vor avea și un impact pozitiv asupra echității și egalității de gen, întrucât stabilește condiții de acces la serviciile de suport și la compensația financiară care se aplică fără diferențiere în funcție de sex și permite adaptarea intervenției la necesitățile individuale ale victimei. Evaluarea individuală va lua în considerare caracteristicile personale ale victimei, existența unor motive discriminatorii, impactul fizic și psihic al infracțiunii, relația și starea de dependență față de făptuitor, precum și riscul de revictimizare, intimidare sau răzbunare.

Impactul va fi relevant, în special, pentru femeile victime ale violenței în familie, ale infracțiunilor privind viața sexuală, ale traficului de ființe umane și ale altor forme de exploatare, care vor putea beneficia de servicii psihologice, medicale, juridice și de adăpost, precum și de compensație financiară, în condițiile stabilite de proiect. Mecanismul este aplicabil în mod corespunzător și persoanelor de gen masculin care sunt victime ale acestor infracțiuni, fără instituirea unor condiții de eligibilitate diferite în funcție de sex.

Modificările propuse la Codul de procedură penală consolidează abordarea sensibilă la gen prin recunoașterea, pentru categoriile de victime cu necesități speciale de protecție prevăzute de lege, a dreptului de a solicita audierea de către o persoană de același sex, cu excepția situațiilor în care exercitarea acestui drept ar afecta buna desfășurare a procesului penal. Această măsură urmărește protejarea demnității victimei, facilitarea comunicării și reducerea riscului de victimizare secundară.

Simplificarea accesului la servicii, posibilitatea acordării temporare a acestora în situații urgente, pot contribui la reducerea barierelor economice și sociale care limitează accesul efectiv al victimelor la protecție și reabilitare. Proiectul nu stabilește diferențe privind quantumul compensației sau durata serviciilor exclusiv în funcție de sex, acestea fiind determinate de categoria victimei, prejudiciul suferit și necesitățile individuale identificate.

Condițiile de acces la servicii și la compensația financiară sunt aplicabile în mod egal femeilor, bărbaților și persoanelor aparținând minorităților de gen. Nu au fost identificate dispoziții care să instituie direct un tratament diferențiat pe criteriul sexului sau genului. Riscul unui impact indirect diferențiat este diminuat

prin evaluarea individuală, adaptarea serviciilor la necesitățile victimei și aplicarea garanțiilor procesuale fără discriminare.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu este aplicabil

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu au fost identificate.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

Cadrul juridic al Uniunii Europene relevant pentru obiectul proiectului este constituit din **Directiva 2012/29/UE** a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012, **Directiva 2004/80/CE** a Consiliului din 29 aprilie 2004 și **Decizia Comisiei 2006/337/CE** din 19 aprilie 2006.

Directiva 2012/29/UE stabilește norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității, inclusiv dreptul la informare, accesul la servicii de sprijin, evaluarea individuală a necesităților de protecție și garanțiile aplicabile în cadrul procedurilor penale. Directiva 2004/80/CE reglementează accesul la compensația acordată de stat victimelor infracțiunilor intenționate săvârșite prin violență și instituie mecanismul de cooperare dintre autoritățile statelor membre în situații transfrontaliere. Decizia Comisiei 2006/337/CE stabilește formularele standard utilizate pentru transmiterea cererilor și a deciziilor în cadrul acestui mecanism.

Proiectul transpune Directiva 2004/80/CE, transpune parțial dispozițiile Directivei 2012/29/UE indicate în clauza de armonizare și pune în aplicare Decizia Comisiei 2006/337/CE. Totodată, proiectul conține soluții naționale suplimentare, care nu constituie obligații impuse de actele Uniunii Europene, dar urmăresc consolidarea mecanismului național de protecție, sprijin și reabilitare a victimelor.

Prin Declarația de compatibilitate nr. 31/02-126-8603 din 23 iulie 2026 s-a constatat necesitatea revizuirii unor dispoziții ale proiectului și a instrumentelor de armonizare. Observațiile relevante privind compatibilitatea au fost integrate în proiect, iar clauza de armonizare și Tabelul de concordanță au fost actualizate corespunzător.

De asemenea, la data de 12 august 2026, proiectul de lege a fost transmis Comisiei Europene pentru consultare, în vederea evaluării compatibilității acestuia cu actele Uniunii Europene transpuse în legislația națională.

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Proiectul transpune parțial **Directiva 2012/29/UE**, respectiv art. 1 alin. (2); art. 2 alin. (1) lit. a) pct. (i) și (ii); art. 3; art. 4 alin. (1) lit. a), f) și g) și alin. (2); art. 5 alin. (2) și (3); art. 6 alin. (4)–(6); art. 7 alin. (1) și (3); art. 8 alin. (2) și (5); art. 9 alin. (1) lit. a) și b), alin. (2) și alin. (3) lit. a); art. 12 alin. (1) lit. c); art. 17 alin. (3); art. 20 lit. b); art. 22; art. 23 alin. (1) și alin. (2) lit. d); art. 24 alin. (2) și art. 26 alin. (1) lit. c).

Transpunerea se realizează prin dispozițiile noului proiect de lege privind noțiunea de victimă, serviciile de suport, informarea victimei, evaluarea individuală, protecția copilului victimă și instruirea personalului, precum și prin modificările propuse la Codul de procedură penală, Codul de executare și celelalte acte normative prevăzute în anexa nr. 2. Corespondența dintre fiecare dispoziție a Directivei și normele naționale de transpunere este reflectată în Tabelul de concordanță.

Proiectul transpune **Directiva 2004/80/CE** prin reglementarea schemei naționale de compensare financiară și a mecanismului de cooperare în situații transfrontaliere dintre autoritatea responsabilă de asistență din statul de reședință al victimei și autoritatea de decizie din statul membru pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea.

Decizia Comisiei 2006/337/CE este pusă în aplicare prin includerea în anexa nr. 1 a Formularului-tip de transmitere a cererii de acordare a compensației financiare, a Formularului-tip de confirmare a recepționării cererii și a Formularului-tip de transmitere a deciziei referitoare la cerere.

Includerea victimelor persecutate în sfera beneficiarilor, extinderea categoriilor de victime eligibile, precum și particularitățile naționale privind prejudiciile compensabile reprezintă soluții de politică legislativă adoptate la nivel național. Aceste soluții completează standardele minime ale Uniunii Europene, fără a fi prezentate ca obligații care rezultă direct din directivele transpuse.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Măsurile normative de implementare vizează Directiva 2004/80/CE, Decizia Comisiei 2006/337/CE și dispozițiile Directivei 2012/29/UE transpuse prin adoptarea noii legi cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor și prin modificarea actelor normative conexe prevăzute în anexa nr. 2. Necesitatea acestora rezultă din instituirea autorităților competente, a procedurilor administrative și a fluxurilor de cooperare necesare aplicării efective a drepturilor și mecanismelor prevăzute de actele Uniunii Europene.

Noua lege reglementează serviciile de suport, evaluarea individuală, informarea și referirea victimelor, condițiile și procedura acordării compensației financiare, precum și cooperarea în situații transfrontaliere. Modificările Codului de procedură penală și ale Codului de executare consolidează garanțiile privind traducerea actelor procedurale, informarea victimei, audierea de către o persoană de același sex, notificarea privind eliberarea sau evadarea persoanei și transmiterea plângerilor în situații transfrontaliere.

Anexa nr. 1 pune în aplicare formularele standard prevăzute de Decizia Comisiei 2006/337/CE. Aplicarea efectivă a mecanismului va necesita, de asemenea, adoptarea sau ajustarea actelor normative subordonate legii privind funcționarea Comisiei, acordarea compensației, evaluarea și referirea victimelor, precum și procedurile administrative interne ale autorităților competente.

Dispozițiile care presupun exercitarea de către Republica Moldova a drepturilor și obligațiilor specifice unui stat membru în cadrul cooperării cu autoritățile altor state membre se vor aplica de la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Celelalte dispoziții vor fi aplicate potrivit termenelor stabilite de proiect.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În conformitate cu art. 20 [etapele principale ale legiferării] din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, a fost publicat, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la compartimentul Transparența decizională, directoriul Registrul proiectelor de acte normative, inițial a fost publicat anunțul privind inițierea procesului de elaborare a *proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (îmbunătățirea mecanismului de acordare de către stat a compensației financiare victimelor infracțiunilor)*, acesta fiind disponibil la următorul [link](#).

Totodată, în scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, același [anunț de inițiere](#) a fost plasat și pe platforma www.particip.gov.md.

Prima versiune a proiectului de lege a fost examinată în ședința secretarilor generali ai ministerelor din 21 iulie 2025, fiind lansată în procedura de avizare și consultare publică ([link](#)). În prima sa versiune, proiectul de *lege pentru modificarea unor acte normative (îmbunătățirea mecanismului de acordare de către stat a compensației financiare victimelor infracțiunilor)*, a fost înregistrat în Cancelaria de Stat cu **numărul unic 598/MJ/2025**.

La data de 22 iulie 2025 și respectiv 24 iulie 2025, proiectul de act normativ (cu număr unic 598/MJ/2025) a fost transmis spre avizare: Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Sănătății, Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Procuraturii Generale, Agenției Naționale de Prevenire și Combateră a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie și Centrului de Armonizare a Legislației, Consiliului Superior al Magistraturii, Curții Supreme de Justiție, Judecătoriei Chișinău, Uniunii Avocaților din Republica Moldova, Centrului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Oficiului Avocatului Poporului, Consiliului pentru Egalitate, Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești din Republica Moldova, Centrului de Asistență și Protecție a Victimelor și Potențialelor Victime ale Traficului de Ființe Umane din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Centrului de Justiție Familială al Poliției, Direcției Generale Asistență Medicală și Socială al Consiliului mun. Chișinău, A.O. „Centrului de Resurse Juridice din Moldova” și A.O. „Asociației Judecătorilor din Republica Moldova”.

În procesul de avizare au prezentat obiecții, propuneri și recomandări: Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Procuratura Generală, Agenția Națională de Prevenire și Combateră a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în

Familie, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Oficiul Avocatului Poporului, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești din Republica Moldova, Biroul Politici de Reintegrare, Platforma pentru Egalitate de Gen, Centrul de Asistență și Protecție a Victimelor și Potențialelor Victime ale Traficului de Ființe Umane din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale și A.O. „Centrului de Resurse Juridice din Moldova”.

Au prezentat lipsă de obiecții, propuneri și recomandări: Direcția Generală Asistență Medicală și Socială al Consiliului mun. Chișinău, Centrul de Armonizare a Legislației și Consiliul pentru Egalitate.

Nu au prezentat avize: A.O. „Asociației Judecătorilor din Republica Moldova, Centrului de Justiție Familială al Poliției și Uniunea Avocaților din Republica Moldova.

Prin urmare, reieșind din numărul semnificativ de propuneri formulate în cadrul procesului de consultare publică (majoritatea au fost acceptate și integrate în proiect), precum și din necesitatea asigurării conformității cu actele Uniunii Europene, în special cu Directiva 2012/29/UE, Directiva 2004/80/CE și Decizia Comisiei 2006/337/CE, al căror termen de transpunere este stabilit pentru decembrie 2026, proiectul a suferit intervenții substanțiale.

În acest context, s-a decis promovarea unei noi legi cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, care în anexa nr. 2 conține și propuneri de modificare a unor acte normative conexe.

Respectiv, la 10 iulie 2026 proiectul de lege a fost remis spre **consultare și avizare repetată**. În procesul de avizare repetată au fost recepționate obiecții, propuneri și recomandări de la:

Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Avocatul Poporului, Consiliul Superior al Magistraturii, Centrul de Armonizare a Legislației, Curtea Supremă de Justiție, Agenția Națională de Prevenire și Combateră a Violenței Împotriva Femeilor și a Violenței în Familie, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Biroul politici de reintegrare.

Au prezentat lipsă de obiecții, propuneri și recomandări: Consiliul pentru Egalitate, Ministerul Sănătății, Inspectoratul General al Poliției și Judecătoria Chișinău.

Toate propunerile, obiecțiile și recomandările sunt înserate în sinteza obiecțiilor, propunerilor și recomandărilor aferentă proiectului de lege.

Totodată, în procesul de notificare a autorităților și instituțiilor avizatoare din 21 august 2026, Procuratura Generală și Agenția Națională de Prevenire și Combateră a Violenței Împotriva Femeilor și a Violenței în Familie au prezentat lipsă de obiecții, propuneri și recomandări.

7. Concluziile expertizelor

Prin Declarația de compatibilitate nr. 31/02-126-8603 din 23.07.2026, întocmită de Centrul de armonizare a legislației, s-a recomandat revizuirea

proiectului de lege, precum și a instrumentelor de armonizare (clauza de armonizare și Tabelul de concordanță), în conformitate cu observațiile formulate. Propunerile relevante care vizează asigurarea compatibilității proiectului național cu actele Uniunii Europene au fost integrate în proiectul de lege. Totodată, observațiile ce țin de aspecte de oportunitate legislativă au fost analizate, iar argumentele privind acceptarea sau neacceptarea acestora sunt expuse în Tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiectul de lege. Ulterior, proiectul a fost supus și unei analize de compatibilitate din partea Comisiei Europene.

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și ale pct. 230 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, Ministerul Justiției, prin scrisoarea nr. 03/9677 din 21 august 2026, a remis spre expertizare proiectul de lege. În baza Raportului de expertiză anticorupție Nr. ELO26/11816 din 26 august 2026 s-a concluzionat că, în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile art.8 lit.a) al Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional. Prin urmare, proiectul contribuie la realizarea interesului public urmărit și nu aduce atingere interesului public general, însă conține unele deficiențe susceptibile să genereze disfuncționalități administrative și riscuri de corupție, fiind recomandată revizuirea proiectului sub aspectul delimitării controlului exercitat asupra deciziilor Comisiei interinstituționale pentru compensarea prejudiciului cauzat prin infracțiune, clarificării procedurii privind declarațiile suplimentare ale părții vătămate, reglementării obligației de înregistrare a plângerilor, precum și stabilirii principiilor, procedurii și criteriilor de selectare sau contractare a organizațiilor necomerciale prestatoare de servicii de suport.

Respectiv, toate obiecțiile și recomandările din raportul de expertiză anticorupție au fost analizate și înscrise în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiectul de lege nominalizat.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Proiectul de lege se încorporează în cadrul normativ existent prin adoptarea unei noi legi-cadru cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, abrogarea Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor și modificarea actelor normative conexe prevăzute în anexa nr. 2.

Anexa nr. 2 conține intervențiile necesare pentru corelarea noii legi cu Codul de procedură penală nr. 122/2003, Legea asistenței sociale nr. 547/2003, Codul de executare nr. 443/2004, Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, Legea nr. 123/2010 cu privire la serviciile sociale, Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat și Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.

Ca urmare a abrogării Legii nr. 137/2016 și a instituirii unui nou mecanism de compensare financiară, Hotărârea Guvernului nr. 965/2017 cu privire la aprobarea Regulamentului Comisiei interdepartamentale pentru compensarea financiară de

către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune urmează a fi modificat sau după caz, abrogată. În temeiul art. 22 alin. (2) și art. 26 alin. (5) din noua lege, Guvernului îi revine obligația de adopta mai multe acte normative.

În acest sens, Guvernul, potrivit legii urmează să aprobe sau după caz, să modifice Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei interinstituționale pentru compensarea prejudiciului cauzat prin infracțiune, procedura de acordare a compensației financiare criteriile de eligibilitate, metodologia de calcul al cuantumului compensației financiare victimelor infracțiunilor.

Totodată, Ministerul Justiției va aproba reguli interne privind acordarea asistenței victimelor infracțiunilor în situații transfrontaliere, în vederea asigurării aplicării eficiente a mecanismului de cooperare prevăzut de Directiva 2004/80/CE și a facilitării accesului victimelor la compensarea financiară, în conformitate cu noile reglementări.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Implementarea prevederilor prezentei legi presupune instituirea unui mecanism etapizat de intrare în vigoare, stabilit pentru data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană, în vederea asigurării compatibilității depline cu acquis-ul UE. Totodată, în conformitate cu dispozițiile tranzitorii, Guvernul va aduce actele sale normative în concordanță cu prevederile prezentei legi până la data intrării acesteia în vigoare.

Pentru asigurarea securității juridice și a predictibilității, cererile de acordare a compensației financiare depuse anterior intrării în vigoare a legii vor fi examinate și soluționate conform legislației aplicabile la momentul depunerii acestora.

Ministru

Vladislav COJUHARI